

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA

TRANSKRIP TEMUBUAL BERSAMA

ENCIK ABDUL RAHIM BIN MUDA

**MENGENAI PERJALANAN BELIAU MENJADI SEORANG KARTUNIS
MALAYSIA**

AFIKA AYUNI BINTI MOHD KHAIRI

(2020465484)

MAIZATUL ANIS BINTI ABDUL HAMID

(2020825226)

FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT

SEMESTER OKTOBER 2021 – FEBRUARI 2022

ISI KANDUNGAN

	Isi Kandungan	M/S
Nombor Roman	Abstrak Penghargaan Senarai Abreviasi Senarai Singkatan Rujukan Kata	i ii iii iv v - vii
1.0	Biodata Penemubual 1.1 Penemubual Pertama 1.2 Penemubual Kedua	1 2
2.0	Biodata Tokoh 2.1 Biodata Tokoh 2.2 Pengenalan kepada Tokoh	3 4 - 7
3.0	Sejarah Lisan 3.1 Pengenalan 3.2 Objektif Sejarah Lisan 3.3 Kepentingan Sejarah Lisan	8 9 10 & 11
4.0	Kajian Literatur 4.1 Topik 1 4.2 Topik 2 4.3 Topik 3 4.4 Topik 4 4.5 Topik 5 4.6 Topik 6 4.7 Topik 7 4.8 Topik 8	12 13 14 15 16 17 18 19
5.0	Transkrip Temubual bersama Tokoh	20 - 99
6.0	Log temubual	100 - 107

7.0	Ralat	108
8.0	Glosari	109 & 110
9.0	Indeks	111 & 112
10.0	Bibliografi	113 - 116
11.0	Lampiran 11.1 Surat Perjanjian 11.2 Senarai Soalan 11.3 Diari Penyelidikan 11.4 Gambar, hasil karya seni dan bahan- bahan lain yang berkaitan.	117 118 - 128 129 - 132 133 - 159

ABSTRAK

ABSTRAK

Transkrip ini membincangkan mengenai latar belakang seorang tokoh kartunis yang terkenal di tanah air Malaysia. Transkrip ini mengungkap pengalaman seorang tokoh kartunis iaitu Abdul Rahim bin Muda yang berasal dari negeri Pulau Pinang. Hal ini kerana ramai generasi muda pada zaman sekarang kurang mengetahui tentang kewujudan seorang tokoh kartunis yang mempunyai bakat yang sangat hebat. Di samping itu, transkrip ini akan membincangkan dengan lebih mendalam tentang perjalanan bagaimana beliau boleh menceburkan diri di dalam bidang kartunis Malaysia. Akan tetapi, ia bukan sahaja menyentuh mengenai perjalanan beliau untuk menjadi seorang kartunis malahan transkrip ini juga menyentuh serba sedikit tentang latar belakang tokoh dan sejarah hidup beliau sebelum beliau bergelar seorang kartunis yang hebat. Selain daripada itu, temu bual ini juga ingin mengungkap tentang perasaan tokoh sepanjang beliau bergiat dalam bidang kartunis dan perasaan tokoh apabila menerima penghargaan dan anugerah. Kajian ini difokuskan kepada para pengkaji ataupun penyelidik, pelajar serta orang awam. Oleh yang demikian, kami berharap kajian yang dilakukan bersama-sama tokoh kartunis ini dapat memberi pencerahan kepada para pembaca terutama generasi muda mengenai seni- seni dan karya- karya di dalam bidang kartunis di Malaysia.

Kata kunci: kartunis, bidang seni, karya seni, lukisan, pelukis.

ABSTRACT

This transcript discusses the background of a famous cartoonist in Malaysia. This transcript reveals the experience of a cartoonist, Abdul Rahim bin Muda, who hails from the state of Penang. This is because many young generations nowadays are less aware of the existence of a cartoonist who has a very great talent. In addition, this transcript will discuss in more depth about the journey of how he can venture into the field of Malaysian cartooning. However, it not only touches on his journey to become a cartoonist but this transcript also touches a little on the background of the character and his life history before he became a great cartoonist. Apart from that, this interview also wants to reveal about the feelings of the figure as long as he is active in the field of cartoons and the feelings of the figure when receiving awards and prizes. This study is focused on researchers, students and the general public. Therefore, we hope that the study conducted with this cartoonist can provide enlightenment to readers, especially the younger generation about the arts and works in the field of cartoonists in Malaysia.

Keywords: cartoonist, art field, artwork, painting, painter.

PENGHARGAAN

PENGHARGAAN

Bismillahirrahmaanirrahim

Assalamualaikum W.B.T

Alhamdulillah, syukur ke hadrat Ilahi kerana dengan limpah kurnia-Nya dapat kami menyiapkan dan menyempurnakan tugas wawancara bagi kursus IMR604 iaitu Pendokumentasian Sejarah Lisan bersama tokoh yang telah dipilih ini pada masa yang telah ditetapkan dengan jayanya.

Pertama sekali, kami ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada Tuan Abdul Rahim bin Muda kerana telah memberikan kerjasama sepenuhnya sebelum dan semasa melakukan sesi temu bual dengan meluangkan masa berkongsi pengalaman dan berkongsi kisah beliau sepanjang penglibatan beliau di dalam bidang seni.

Terima kasih diucapkan kepada pensyarah kami, Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin yang mengajar subjek MR604 (Oral Documentation). Beliau merupakan seorang pensyarah yang bertanggungjawab dan sangat komited dalam membantu para pelajar menyiapkan tugas. Beliau sangat membantu dalam memberikan penyelesaian tentang segala pertanyaan para pelajar. Beliau juga telah memberikan garis panduan yang sangat lengkap untuk menyiapkan transkrip. Dengan bimbingan yang telah beliau beri telah membantu kami para pelajar menyiapkan tugas dengan mudah.

Akhir sekali, tidak lupa juga kepada rakan-rakan sekelas kerana telah membantu dan memberi tunjuk ajar serta pandangan kepada kami secara langsung dan tidak langsung bagi menyempurnakan tugas ini.

Sekian, terima kasih.

SENARAI ABREVIASI

SENARAI ABREVIASI

SINGKATAN	MAKSUD
EMI	Electric and Musical Industries
KL	Kuala Lumpur
MARA	Majlis Amanah Rakyat
NGO	Pertubuhan Bukan Kerajaan
PKP	Perintah Kawalan Pergerakan
RTM	Radio Televisyen Malaysia
SOP	Prosedur Operasi Standard
TV	Televisyen
UK	United Kingdom
URTV	Utusan Radio dan Televisyen

SENARAI SINGKATAN

SENARAI SINGKATAN

AAMK: AFIKA AYUNI BINTI MOHD KHAIRI

ARM: ABDUL RAHIM BIN MUDA

MAAH: MAIZATUL ANIS BINTI ABDUL HAMID

RUJUKAN KATA

RUJUKAN KATA

Ambik	Ambil
Ajaq	Ajar
Apadia	Apa
Apanama	Apa
Ataih	Atas
Awai	Awal
Baguih	Bagus
Bapak	Bapa
Bawak	Bawa
Bayaq	Bayar
Belajaq	Belajar
Berenti	Berhenti
Bercampuq	Bercampur
Besaq-besaq	Besar-besaran
Betoi	Betul
Biaq	Biar
Botoi	Botol
Bubuh	Masukkan
Buleh	Boleh
Centulah	Begitulah
Dah	Sudah
Dak	Tidak
Depa	Mereka
Dengaq	Dengar
Diorang	Mereka
Gi	Pergi
Dok	Duduk
Haa	Ya
Hampa	Kalian
Hang	Kamu
Habaq	Bagitahu
Hantaq	Hantar
Hapai	Hafal

Ja	Sahaja
Jap	Sekejap
Jelaih	Jelas
Jenuh	Susah
Juai	Jual
Jugak	Juga
Ka	Ke
Kat	Dekat
Kecik	Kecil
Kencing	Bohong
Keluaq	Keluar
Kitorang	Kami
Kupang	Sen
Lah	Begitu
Lagutu	Seperti itu
Lepaihtu	Selepas itu
Luaq	Luar
Lukih	Lukis
Mai	Mari
Macamtu	Macam itu
Mahai	Mahal
Melukih	Melukis
Motor	Motosikal
Mujoq	Mujur
Nah	Beri
Nasik Kandaq	Nasi Kandar
Ngan	Dengan
Ni	Ini
Nu	Situ
Pas	Bagi
Pasai	Pasal
Pastu	Selepas itu
Pembarih	Pembaris
Pi	Pergi
Pikiaq	Fikir

Pulak	Pula
Reja	Kerja
Retas	Kertas
Sapa-sapa	Siapa-siapa
Sat	Sekejap
Satgi	Sekejap lagi
Sebenaqnya	Sebenarnya
Seniri	Sendiri
Sora	Suara
Takdak	Tiada
Takde	Tiada
Takleh	Tak boleh
Takmau	Tidak mahu
Taktau	Tidak tahu
Talipon	Telefon
Tang	Di situ
Tau	Tahu
Tangtu	Dekat situ
Tera	Handal
Teruih	Terus
Tidoq	Tidur
Tu	Itu

**BIODATA
PENEMUBUAL**

1.1 BIODATA PENEMUBUAL PERTAMA

Nama	Afika Ayuni binti Mohd Khairi
Tarikh Lahir	04 April 1999
Tempat Lahir	Pusat Pakar Utara, Alor Setar
Alamat	No.6, Kampung Lubuk Batu, Mukim Kubang Pasu, Jalan Changlun, 06010, Changlun, Kedah Darul Aman
Email	afikaayuni99@gmail.com
Program	IM246 – Pengurusan Rekod
Tempat Belajar	UITM Kampus Segamat, Johor

1.1 BIODATA PENEMUBUAL KEDUA

Nama	Maizatul Anis binti Abdul Hamid
Tarikh Lahir	31 Oktober 1999
Tempat Lahir	Hospital Alor Setar
Alamat	Kampung Masjid Mukim Sungai Laka, 06010, Changloon Kedah Darul Aman
Email	maizatulanis1999@gmail.com
Program	IM246 – Pengurusan Rekod
Tempat Belajar	UITM Kampus Segamat, Johor

BIODATA TOKOH

2.0 BIODATA TOKOH

Nama	Abdul Rahim bin Muda
Nama Samaran	Imuda
Tarikh Lahir	13 Disember 1959
Tempat Lahir	Bukit Mertajam, Pulau Pinang
Alamat	No.9, Jalan Memanda 12 , Taman Dato Ahmad Razali , Ampang , Ampang 68000 Selangor
Nombor Telefon	019-3311303
Profesion	Artis
Bidang	Kartunis

2.2 PENGENALAN KEPADA TOKOH

Abdul Rahim bin Muda atau lebih dikenali sebagai Imuda dilahirkan pada 13 Disember 1959. Beliau dilahirkan di Bukit Mertajam, Pulau Pinang. Beliau meminati semua aspek seni dari usia muda. Beliau tertarik dengan poster filem yang dilukis ketika berusia empat tahun. Dia selalu memujuk ibu bapanya untuk pergi ke wayang, tetapi dia lebih berminat dengan poster filem daripada filem itu sendiri. Secara keseluruhannya, poster boneka memberi inspirasi kepada Imuda untuk menjadi seorang pelukis. Satu-satunya matlamat hidupnya adalah untuk menjadi seorang pelukis. Kebolehan Imuda melukis terserlah walaupun semasa kecil. Menjelang usia darjah enam, beliau sudah mula melukis jalur kartun berdasarkan apa yang dilihatnya dalam buku komik pada masa itu. Peminatnya kebanyakannya adalah kawan- kawannya.

Seterusnya, Imuda bercita-cita menjadi pelukis sejak kecil. Beliau bekerja di United Books Company, sebuah syarikat terkenal Pulau Pinang ketika itu, selepas menamatkan pengajian dalam Sijil Peperiksaan Malaysia (SPM) pada 1978. Imuda bekerja sebagai ilustrator untuk beberapa majalah kanak-kanak, termasuk Children's World, semasa di sana. Dia juga bekerja di syarikat itu sebagai pembaca prof. Imuda hanya bekerja di syarikat itu selama dua tahun sebelum berpindah bekerja di sebuah kilang gula di Perai. Imuda hanya dibayar RM110 sebulan sebagai ilustrator, tetapi dia dibayar RM15 sehari sebagai pekerja kilang. Walaupun kerja itu tidak berkualiti, ia lebih mahal. Apabila majalah Gila-Gila mula diterbitkan di pasaran pada tahun 1978, Imuda menyumbangkan karya kartunnya kepada penerbitan itu. Sejak keluaran kedua Gila-Gila, kartunnya mula ditayangkan.

Kartun loose Imuda, dengan tajuk Aktor telah diterbitkan di dalam majalah Gila-Gila nombor 2. Beliau kemudian beralih ke penerbitan lain seperti majalah Gelihati dan Berita Minggu. Keinginan jiwanya untuk menjadi pelukis mendorongnya memohon jawatan di Dewan Bahasa dan Pustaka di Kuala Lumpur. Kemudian, beliau diupah sebagai pembantu pelukis. Kemudian, beliau mengenali Sabri Yunus, seorang lagi pelukis ketika mereka berdua terlibat dalam bidang teater.

Imuda terlibat dalam bidang lakonan semasa bertugas di Dewan Bahasa dan Pustaka. Beliau bermula dengan teater. Tetapi sebelum beliau boleh bertindak, beliau perlu membersihkan lantai dan membantu mengangkat barang-barang di set. Akhirnya, beliau ditawarkan peranan dalam produksi bernama Corpse. Beliau di ajak untuk membuat pementasan yang berjudul 'Mayat'. Mayat pula mendapat sambutan yang baik daripada penonton dan Imuda bersama kumpulan teaternya meneruskan persembahan di Sabah dan Sarawak. Imuda membuat penampilan pertamanya dalam slot Drama Minggu Ini pada awal 1980-an. Untuk watak tambahan, dia dibayar RM50. Bagaimanapun, dia berasa amat gembira, lebih-lebih lagi apabila diminta muncul dalam beberapa drama selepas itu. Pada ketika itu, peranannya juga meningkat, dan dia dibayar RM100.

Beliau kemudian dijemput untuk membintangi filem pertamanya iaitu berjudul Mekanik, di mana beliau terkejut dibayar RM600 untuk penggambaran selama empat hari. Drama minggu ini dirakam sepenuhnya dalam bentuk warna hitam putih. Pada penghujung 1983, Imuda ditawarkan watak Budin dalam penerbitan Syy karya Dr Hatta Azad Khan. Plot berkisar tentang penduduk sebuah kampung setinggan yang mengadakan bantahan terhadap rancangan Dewan Bandaraya untuk membina loji kumbahan di kampung mereka iaitu Kampung Seri Wangi. Semasa menonton pementasan itu, Hafsham, pengarah filem Mekanik, berpendapat ia boleh menjadi drama sitkom yang menarik. Kemudian beliau mempersembahkan konsepnya sambil mengekalkan pelakon asal. Ia bermula sebagai Drama Swasta di RTM pada tahun 1984, sebelum berpindah ke TV3 dengan tajuk Kampung Seri Wangi, dan kemudiannya Pi Mai Pi Mai Tang Tu.

Sebelum ini, Imuda hanya dikenali oleh peminat kartun. Namun, dengan sitkom itu, beliau menjadi terkenal di seluruh negara. Malah, beliau lebih dikenali sebagai Budin daripada Imuda. Hafsham menghasilkan sitkom 2 + 1 pada tahun 1989. Sam iaitu watal seorang lelaki lembut telah dilakonkan oleh Imuda. Louisa Chong, Susan Lankester, dan Raja Ema turut membintangi sitkom itu. Sitkom itu menerima banyak kritikan terutamanya untuk watak Sam. Siri ini hanya bertahan selama tiga tahun di dalam industri berbanding dengan Pi Mai Pi Mai Tang Tu yang bertahan selama empat belas tahun.

Imuda juga menerima pelbagai kritikan tentang persembahan lakonannya. Tetapi, bagi beliau ia adalah semata-mata untuk hiburannya sendiri. Orang ramai tidak perlu mengambil serius lakonannya. Sementara itu, Imuda masih menerima lakonan dalam filem seperti Balik Kampung, Kembara Seniman Jalanan, Hati Bukan Kristal, Mat Som yang diadaptasi daripada karya Lat, Mat Gelap, Imigran, dan Jutawan Fakir. Sehingga kini, Imuda masih aktif sebagai seorang pelukis dan pelakon.

Majoriti kartun Imuda adalah 'loose' dan lawak yang 'slapstick'. Pada pertengahan 1980-an, selepas menjadi kartunis popular, Imuda mula mempelajari teknik melukis daripada buku. Beliau cuba memperbaiki teknik lukisannya dengan akrilik dan pensel warna selama tiga tahun tanpa sebarang arahan daripada guru.

Hang Sebat merupakan komik pertama Imuda yang mempunyai dua puluh muka surat. Atas usaha beliau, beliau menerima RM50. Pada tahun 1992, Imuda menghasilkan album Terang Gelap bersama Susan Lankester. Pada tahun 1992, Imuda dinobatkan sebagai Pelakon Pembantu Terbaik. Pada tahun 1993, beliau dinobatkan sebagai Pelawak Popular. Pada 1993, Imuda meninggalkan Dewan Bahasa dan Pustaka selepas 15 tahun berkhidmat untuk menceburi kerjaya dalam bidang lakonan.

Pada masa lapang, beliau suka melukis sama ada di rumah atau di masa lapang. Imuda juga mempunyai syarikatnya sendiri iaitu Im-Concept, yang menjual barangan seperti kemeja-t, topi, mug dan rantai kunci. Kebanyakannya, barangan beliau dihiasi dengan watak Budin. Beliau berharap suatu hari nanti beliau dapat menghasilkan dan menyiarkan siri animasi Pi Mai Pi Mai Tang Tu di kaca televisyen.

Pameran solo pertama Imuda diadakan di Pusat Berita, New Strait Times. Pameran bertajuk Wajah Kesayangan Hamba itu menampilkan 46 lukisan potret pelukis dan personaliti terkenal dari dalam dan luar negara. Imuda mempersembahkan lima potret hasil karyanya kepada Galeri Filem Finas di Jalan Pahang, Kuala Lumpur, pada 12 Januari 2008, sebagai sebahagian

daripada program Tiada Gambar Seindah Lukisan Bersama Imuda. Potret pelakon lama Maria Menado, Sarimah, Rosnani, Umi Kalthum, dan Latifah Omar telah digambarkan dalam lima lukisan itu.

Akhirnya, Imuda juga merupakan salah seorang kartunis bermastautin Galeri Seni Negara. Imuda ialah seorang yang sentiasa bekerja keras untuk mencapai matlamatnya. Beliau mempunyai sikap yang sangat berbeza daripada Budin dalam Pi Mai Pi Mai Tang Tu. "Gabungan Imuda sebagai pelawak dan pelukis adalah gabungan yang sangat menarik," kata Dr. Hatta Azad Khan. "Jarang-jarang jumpa artis komik yang boleh melakonkan watak lukisannya." Imuda juga seorang pemain kecapi yang hebat. Beliau juga telah diminta untuk membuat persembahan di atas pentas.

SEJARAH LISAN

3.1 PENGENALAN

Sejarah lisan ialah kaedah mengumpulkan maklumat tentang kenangan- kenangan seseorang tokoh melalui rakaman secara wawancara malahan seseorang tokoh itu akan dipilih berdasarkan daripada mereka yang mampu memberikan maklumat bersejarah melalui peglibatan mereka sendiri secara langsung ataupun tidak langsung (Pusat Kajian Sejarah Lisan, 2007). Menurut Fifie Safina Osman (n.d.) mengatakan bahawa sejarah lisan ini mempunyai dua jenis iaitu sumber bertulis dan sumber lisan yang meliputi perkembangan bidang sejarah lisan antara dua zaman iaitu zaman moden dan zaman lampau. Setelah itu, maklumat yang telah didapati melalui wawancara tersebut akan disalin dan melalui salinan tersebut ia akan disalin melalui salinan tersebut ia akan disemak untuk kegunaan bahan pengajaran dan penyelidikan (Pusat Kajian Sejarah Lisan, 2007).

Sejarah lisan adalah satu kaedah yang dirakamkan secara wawancara tentang kenang-kenangan seorang tokoh. Biasanya, tokoh-tokoh yang dipilih ini terdiri daripada mereka yang telah menyumbang maklumat bersejarah dari segi penglibatan dan pengalaman diri mereka sendiri atau kerana penghubung mereka secara langsung dengan watak, masa atau peristiwa yang tertentu. Maklumat yang diperolehi daripada wawancara tersebut kemudiannya disalin dan salinan itu selepas disemak dan ditaip dapat digunakan sebagai bahan pengajaran dan penyelidikan. Selain itu, sejarah lisan juga ialah kajian dan kaedah mengumpul, memelihara, dan mentafsir suara dan ingatan orang, komuniti, dan peserta dalam peristiwa sejarah. Sejarah lisan ialah jenis penyelidikan sejarah tertua, mendahului perkataan bertulis, serta salah satu yang paling moden, bermula dengan perakam pita pada abad 1940-an dan kini menggunakan teknologi digital ke-21.

Artis veteran merupakan golongan artis yang mula menceburi industri seni dan popular sejak tahun 1960-an sehingga pada tahun 1980-an. Artis veteran merupakan golongan artis yang banyak berjasa dalam industri seni. Karya-karya mereka sangat lah menarik dan berkualiti.

3.2 OBJEKTIF KAJIAN

Mendokumentasikan sesebuah sejarah lisan merupakan perkara yang amat penting. Berikut merupakan tujuan penulisan sejarah lisan ini dilaksanakan:

1. Untuk mendokumentasikan pengkisahan artis veteran yang dipilih sebagai kenangan di masa akan datang.
2. Untuk menemubual pengalaman artis veteran yang dipilih sebagai rekod sumber primer.
3. Untuk menambahkan koleksi pendokumentasian sejarah lisan melalui artis veteran yang dipilih sebagai sumber rujukan akan datang.

3.3 KEPENTINGAN SEJARAH LISAN

Di Malaysia, seperti di negara-negara lain, kisah dan pengalaman masa lalu akan cepat pudar. Terutamanya pada zaman ini, apabila manusia boleh berkomunikasi dengan cepat melalui telefon, faks, e-mel, atau bersemuka, tradisi menulis surat panjang, menyimpan nota harian dan menyediakan memo terperinci telah menjadi kurang penting. Sejarah Lisan dapat memastikan tidak semua perkembangan dilupakan atau hilang sebagai bukti sejarah dalam situasi sedemikian.

Kekurangan sumber sejarah asli adalah salah satu kelemahan utama dalam usaha untuk menulis semula sejarah Malaysia. Sebagai contoh, pertimbangkan sejarah negeri-negeri Melayu. Hanya beberapa negeri yang mempunyai sumber semula jadi yang berkaitan dengan perkembangan sejarah negeri, dan itu hanya kembali ke abad kesembilan belas. Masalah ini bertambah teruk kerana tiada tradisi di Malaysia menyimpan diari, menulis dokumen lain, atau menulis biografi. Dalam hal ini, sejarah lisan berpotensi memainkan peranan penting dalam memelihara dan mengembangkan sumber yang ada untuk sejarah Malaysia pada abad kedua puluh satu.

Bagi memajukan penulisan sejarah Malaysia, penulisan tidak selalu tertumpu kepada tokoh-tokoh terkenal dan peristiwa besar yang berlaku pada sesuatu era tertentu. Ini tidak dapat dinafikan penting, tetapi kita tidak boleh lupa bahawa sejarah juga merangkumi kisah dan peristiwa orang biasa. Akibatnya, tajuk berdasarkan sejarah tempatan dan negeri harus diutamakan. Di sinilah Sejarah Lisan berguna, kerana orang biasa tidak membuang sumber bertulis. Walaupun tradisi bertulis di Malaysia semakin berkurangan, ia kaya dengan tradisi lisan. Projek Sejarah Lisan memberi peluang untuk mendokumentasikan warisan ini.

Sejarah lisan belum digunakan secara berkesan sebagai alat pengajaran. Sejarah lisan adalah berdasarkan ingatan seseorang tentang peristiwa penting, dan maklumat ini sangat berharga dalam memahami peristiwa yang saling berkaitan dari perspektif yang luas. Sejarah lisan merupakan satu unit kerana ia dapat merapatkan jurang antara masa lampau dan masa kini dengan merekodkan peristiwa sejarah. Pita rakaman dan transkrip sejarah lisan boleh membantu memeriahkan pengajaran bilik darjah di sekolah dan institusi lain. Muzium ini, sebagai contoh, menyediakan pelajar dengan pandangan tambahan melalui pameran, bahan yang diambil daripada buku dan filem. Kaedah ini tidak dinafikan berkesan sebagai alat pengajaran di dalam bilik darjah. Utilitinya, bagaimanapun, terhad kepada keadaan pameran

statik. Pita temu bual dengan tokoh-tokoh tertentu yang pernah memainkan peranan penting dalam masyarakat, sebaliknya, dapat memberikan gambaran yang berkesan untuk memahami masa lalu. Rakaman ini boleh menggambarkan peristiwa sejarah dan juga aspek masyarakat yang sukar digambarkan.

Peranan dan aktiviti persatuan sejarah negeri Malaysia akan diperluaskan sekiranya pertubuhan ini menjalankan projek sejarah lisan. Persatuan Sejarah ditubuhkan bukan sahaja untuk menggalakkan kajian dan meningkatkan minat orang ramai terhadap tempatan, tetapi juga untuk memelihara tinggalan sejarah negeri masing-masing. Mereka terlibat dalam pengumpulan, pemeliharaan, dan penyediaan bahan tersebut untuk penyelidikan dalam kes ini. Masyarakat sejarah harus menyimpan alatan dan gambar yang menggambarkan kehidupan masyarakat pada masa lalu, dan muzium negeri, yang telah beroperasi sejak sekian lama, boleh mempamerkan bahan tersebut kepada orang ramai. Perkara yang sama berlaku untuk tapak bersejarah, yang harus dipelihara, dibina semula dan dikekalkan untuk kegunaan awam. Persatuan Sejarah akan dapat mengembangkan penyelidikan yang telah dilakukan. Sejarah lisan pula boleh menyumbang kepada rancangan organisasi sejarah, khususnya dalam mengisi kekosongan dalam sejarah tempatan. Akibatnya, maklumat yang tidak selalu disertakan dalam rekod bertulis akan tersedia dengan cara ini.

KAJIAN LITERATUR

4.1 TOPIK 1: PELAKON

Menurut Glenn Alterman (1999), pelakon ialah salah seorang yang melakukan aksi di atas pentas manakala yang lain menonton sebagai penonton. Penonton akan menilai dan mengkritik tindakannya di atas pentas sebagai pelakon. Peranan pelakon adalah kritikal dalam menyemai keyakinan penonton.

4.2 TOPIK 2: PENYANYI

Penyanyi ialah orang yang mendedikasikan diri mereka untuk membuat muzik melalui penggunaan suara mereka, mampu melakukannya tanpa menggunakan alat muzik, walaupun dalam banyak kes ini berfungsi sebagai peserta. Kerana kepentingan pasaran muzik hari ini, peranan penyanyi sebagai solo dan sebagai sebahagian daripada kumpulan muzik atau kumpulan muzik menjadi pusat seni semasa. Walau bagaimanapun, istilah "penyanyi" biasanya digunakan untuk merujuk kepada orang yang melakukan aktiviti ini secara profesional, telah mempelajari kerjaya mereka, dan telah menyediakan diri mereka di samping mencari rezeki dengan berbuat demikian (Facts-News.org, 2021).

4.4 TOPIK 4: INDUSTRI PERFILEMAN

Filem boleh didefinisikan sebagai imej yang terhasil dalam bentuk visual bergerak yang mengandungi unsur-unsur penceritaan yang ditulis, diolah dalam bentuk dialog, visual dan bunyi dan kemudiannya dirakamkan menggunakan kamera. Seterusnya, ianya diolah dengan menggunakan berbagai-bagai kepentingan dan matlamat untuk dipamerkan kepada umum secara tayangan seperti di panggung-panggung wayang dan televisyen, Anisah Sarji et al. (1996). Selain itu, menurut Naim Haji Ahmad (2010), filem juga boleh diertikan sebagai hasil garapan pelbagai seni yang memaparkan cerita dan cermin kepada budaya masyarakat tertentu iaitu dimana ianya memerlukan seseorang untuk berfikir dan perlu memasukkan beberapa cetusan perasaan semasa pembikinannya. Sesebuah cerita yang dihasilkan juga tidaklah tertumpu pada kehidupan manusia sahaja, tetapi ianya juga boleh merangkumi beberapa aspek lain. Seterusnya, menurut beliau ianya juga boleh diambil daripada cerita sebenar, khayalan atau cerita yang telah diubahsuai dan dipadankan mengikut faktor-faktor tertentu.

Asal-usul pembikinan filem ini sebenarnya berasal dari seorang jurugambar yang bernama Eadweard Muybridge yang berasal dari British iaitu pada tahun 1887. Hal ini kerana, beliau berjaya menemukan konsep imej bergerak. Sebagai contoh, beliau telah berjaya merakam gambar siri kuda yang sedang berlari, Muhammad Hatta Muhammad Tabut (2006).

Di Malaysia, industri filem merupakan salah satu industri yang sangat popular di negara kita. Tetapi, di awal pembangunan industri filem ini, ianya tidaklah berkembang dengan jayanya untuk menjadi industri yang sangat besar seperti sekarang. Dan untuk pengetahuan semua, menurut Mansor Ahmad Saman (1983) pada tahun 1960-an barulah industri filem Melayu di Negara kita ini mula menampakkan tanda-tanda perkembangannya. Selain itu, beliau juga ada menyatakan bahawa kebanyakan filem di Malaysia ini diimport daripada negara luar dan bukannya hasil daripada negara kita sendiri. Sebagai contoh, filem-filem ini diimport dari negara dari Hong Kong, India, Indonesia dan Hollywood. Hal ini dapat dibuktikan dengan memetik petikan daripada "Lihat lidah pengarang Berita Minggu" (1977) yang menyatakan bahawa pada tahun 70an lebih kurang 2,000 buah filem telah diimport ke negara kita pada setiap tahun.

4.5 TOPIK 5: INDUSTRI TEATER

Perkataan Teater sebenarnya berasal dari perkataan 'THEATRON' yang membawa maksud tempat menonton pada zaman Yunani. Ia adalah salah satu gabungan kerja-kerja kreatif yang merangkumi semua unsur seni dan pengurusan berdasarkan daripada naskhah lakon dipersembahkan secara langsung kepada penonton yang dipisahkan oleh ruang dan waktu. Dalam erti kata mudah, teater ini adalah merupakan satu bentuk persembahan lakonan yang menghiburkan dan dipersembahkan oleh pelakon atau aktor secara langsung di atas pentas untuk tontonan umum. Dan untuk pengetahuan semua, proses pembikinan teater ini memerlukan suatu bentuk kerja secara berpasukan iaitu diantara para pelakon dan krew-krew produksi sama ada di hadapan ataupun dibelakang tabir.

Tetapi, di Malaysia industri teater ini tidaklah mendapat sambutan yang hangat seperti industri filem di negara kita walaupun ianya pernah menjadi satu medium hiburan utama sebelum wujudnya wayang dan siaran televisyen. Menurut Faisal Mustaffa (2021) hal ini terjadi kerana persembahan teater berbahasa Melayu yang ditonjolkan di negara kita ini hanyalah sebagai satu simbol budaya yang perlu dipulihara sahaja. Selain itu, faktor lainnya adalah kerana teater Melayu di negara kita ini hanya mempunyai pengikutnya yang tersendiri tetapi ianya hanyalah minoriti berbanding dengan jumlah populasi di Malaysia. Tambahan pula, kos untuk menjalankan sesuatu naskah teater ini melangkaui pendapatan minima untuk hidup. Oleh yang demikian, beliau ada juga telah menyatakan bahawa dalam tahun 2020 seramai 600 ribu pekerja yang terlibat dalam bidang persembahan teater ini telah kehilangan pekerjaan dan terpaksa mengambil inisiatif lain dimana mereka perlu mencari alternatif lain untuk menampung kelangsungan hidup.

4.6 TOPIK 6: INDUSTRI DRAMA

Drama, menurut Hashim Awang dalam Mohamad (2000), ialah sejenis sastera yang ditulis untuk dipentaskan atau dilakonkan. Para pelakon melakonkan aksi berskrip dan membacakan dialog. Ini sesuai dengan konsep drama moden, yang memerlukan skrip untuk dihafal dan kemudian diucapkan dengan kuat semasa drama.

Sharif Shaary dalam Mohammad (1994), mendefinisikan drama sebagai genre sastera yang boleh berbentuk prosa atau puisi. Skrip yang sudah dihafal.

4.8 TOPIK 8: KARTUNIS

Menurut petikan yang diambil daripada laman web educalingo, asal usul istilah kartunis sebenarnya diambil daripada perkataan Inggeris, iaitu "cartoonist" yang membawa maksud pelukis kartun. Selain kartunis, istilah pelukis komik turut digunakan. Tetapi, istilah 'pelukis komik' selalunya digunakan untuk mereka yang mengkaryakan komik. Kartunis atau pelukis kartun ini adalah orang yang melukis kartun. Karya kartunis lebih mempertengahan karya yang berbentuk jenaka terutama untuk tujuan hiburan. Seterusnya, seorang kartunis sebenarnya boleh bekerja dalam pelbagai format. Antara format tersebut ialah kartun editorial, komik, buku komik, novel grafik atau animasi.

Di Malaysia, kartun sering dianggap sebagai satu medium bahan jenaka untuk menghiburkan hati seseorang individu. Namun, tanpa kita sedari, ternyata kuasa kartun ini juga mampu untuk memberikan impak yang lebih besar sehingga boleh menggegarkan dunia. Hal ini kerana, terdapat banyak insiden kurang menarik apabila kartunis 'terlebih kreatif' dalam berkarya hingga mengetepikan sensitiviti orang lain, Nor 'Asyikin Mat Hayin (2018). Namun, hal ini telah disangkal oleh seorang kartunis terkenal negara iaitu Ahmad Hilmy Abdullah (2018) yang menyatakan bahawa usik-mengusik menerusi karya kartunis ini adalah perkara biasa dan ianya tidak mempunyai maksud atau berniat jahat. Tetapi, hal ini sering disalah ertikan oleh pembaca diluar sana sehingga ia bertukar menjadi isu panas. Selain itu, beliau juga menekankan supaya masyarakat di luar sana perlu banyak membaca supaya lebih memahami isu semasa dan tidak mudah untuk memberikan pandangan negatif terhadap sesuatu lakaran lukisan. Hal ini kerana, karikatur ini adalah merupakan salah satu cabang seni visual dan animasi yang menggalakkan kartunis mempelbagaikan kreativiti mereka kerana ianya merupakan satu bidang pekerjaan yang menjamin masa depan.

**TRANSKRIP
TEMUBUAL
BERSAMA
TOKOH**

5.0 TRANSKRIP TEMUBUAL BERSAMA TOKOH

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan Salam Sejahtera.

Berikut adalah temubual sejarah lisan sesi pertama/kedua mengenai latar belakang dan pengalaman hidup seorang tokoh dalam bidang artis veteran. Bersama-sama kami ialah Encik Abdul Rahim Muda atau dikenali sebagai Imuda yang merupakan seorang artis veteran tersohor dalam bidang lakonan, nyanyian, seni lukis dan kartunis di Malaysia. Rakaman ini dijalankan pada tarikh 26hb November 2021 bersamaan dengan hari Jumaat pada pukul 3 petang menggunakan platform Google Meet. Temubual ini dikendalikan oleh Maizatul Anis dan juga Afika Ayuni. Dengan segala hormatnya temubual dimulakan.

AAMK: Okay [baik], bolehkah abang menceritakan serba-sedikit tentang latar belakang abang?

ARM: Okay [baik], bismillahirrahmanirrahim. Terima kasih kerana hari ni dapat meluangkan masa sikit dengan hampa semua. Okay [baik] - - nama sebenar abang ni bukan nama Imuda. A Rahim bin Muda (sambil mengangguk) - - dilahirkan di Bukit Mertajam, Pulau Pinang [Malaysia] - - 1959. Masuk tahun ni dah enam puluh dua [62] dah umuq.

MAAH: Ohh.

ARM: Kan, okay [baik].

AAMK: Ya ya. (sambil tersenyum)

ARM: Mula bersekolah di - - dilahirkan di - - Bukit Mertajam [Pulau Pinang] - - sekolah di Prai [Pulau Pinang] - - pulak di Prai [Pulau Pinang] tu - - tu tak jauh dari Bukit Mertajam [Pulau Pinang] lah, dalam sepuluh - - sepuluh kilometer daripada Bukit

Mertajam [Pulau Pinang]. Bapak saya seorang - - apadia [bunyi gangguan sambungan rangkaian] kerja kereta api. Kerja kereta api ni dia macam reja polis jugak la. Dia berpindah- pindah - - daripada Pudu [Kuala Lumpur] - - Kuala Lumpur [Malaysia] - - ni - - dok Bukit Mertajam [Pulau Pinang]. Lahir Bukit Mertajam [Pulau Pinang] - - bila pindah kat Prai [Pulau Pinang] umuq - - abang dah dalam - - tujuh [7] tahun. Sekolah kat sana lah. Sekolah Kebangsaan Prai [Pulau Pinang]. Sekolah sampai darjah enam - - pastu - - Sekolah Menengah Bukit Mertajam [Pulau Pinang] balik - - Sekolah Menengah Bukit Mertajam [Pulau Pinang] balik ok. Masuk sekolah rendah ni - - abang - - taktau boleh - - boleh melukih la. Bila sekolah cikgu suruh lukih ataih retas apa semua kan - - masa sekolah rendah tu - - cikgu tengok cantik. Pandai Rahim melukih noh. Beto ka aku boleh melukih? Dia puji la - - budak-budak dapat puji dia seronok la kan.

AAMK: Yala (sambil tersenyum)

ARM: Pastu sekolah menengah - - abang Sekolah Menengah Bukit Mertajam [Pulau Pinang] - - tahun sembilan belas [19] - - tujuh puluh [70] - - dua [2] lagutu lah - - tujuh puluh dua [72]. Lepaihtu - - di sekolah jugak aktiflah dalam melukih. Masuk persatuan melukih, sekolah menengah kan.

AAMK: Ya.

ARM: Apanama [bunyi gangguan sambungan rangkaian] - - pasai kita tengah lukih depa panggil - - [bunyi masalah sambungan rangkaian] _ _ _ banyak - - apa ni cikgu-cikgu yang dok bagi _ _ _ pasai melukih ni, (sambil mengangguk). Dia bawak pi pameran-pameran kat Penang [Malaysia] kan [bunyi masalah sambungan rangkaian] - - nak jadi pelukis ni dia *influence* [pengaruh] dia. Latar belakang dia, *influence* [pengaruh] dia - - apa dia punya apa [sambil berfikir] apa nama pendedahan dia - - maksudnya [bunyi masalah sambungan rangkaian] - - jadi banyak _ _ _

MAAH: Ohh, pendedahan dia. Okay [baik]. (sambil mengangguk)

ARM: Penang [Malaysia] - - Penang [Malaysia] ada - - Persatuan Pelukis- Pelukis Pulau Pinang [Malaysia] - - cina-cina punya - - Penang [Malaysia] banyak cina semua pelukis.

MAAH: Ohh, haa (sambil mengangguk)

AAMK: Haa, ya (sambil mengangguk)

ARM: Jadi abang dok tengok depa - - [bunyi suara bergema] - - satu gi - - centulah - - tak belajaq mana-mana pun. Jadi, balik melukih.

MAAH: Ohh (sambil mengangguk)

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: Lepaihtu, bila sekolah menengah - - dulu sekolah menengah - - kita jadi pandai melukih la sikit dan jugak masa di sekolah menengah tu kat Bukit Mertajam [Pulau Pinang] tu [masalah sambungan rangkaian] ada panggung wayang - - ada tiga [3] panggung wayang popular lah - - [bunyi suara tersekat-sekat] - - abang - - pi panggung wayang bukan pi tengok wayang, pi tengok poster wayang (sambil mengangguk).

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Dulu nak habaq bagi kat hampa, poster wayang ni depa lukih. Depa lukih besaq-besaq - - letak kat [bunyi gangguan masalah rangkaian] _ _ _.

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Kita tengok lukisan ni besaq - - macam mana depa buat - - kita berasa lagutu la kan _ _ _ suatu hari aku nak buat lukisan poster wayang jugaklah.

AAMK: Ya.

MAAH: Haa (sambil tersenyum)

ARM: Jadi, dia minat tangtu. - - Jadi masa dulu tak ada - - abang tak masuk macam [bunyi masalah gangguan rangkaian] - - [bunyi suara bergema] - - MARA [Majlis Amanah Rakyat] masuk *art and design* [seni dan reka bentuk] - - takdak - - Abang sampai tingkatan lima [5] ja. - - [sambil menggeleng kepala] - - pasai apa - - tak upaya nak dapat - - apa nama [sambil menghela nafas] - - kelulusan nak pi sana - - tak dipenuhi, tak dapat. Jadi, belajaq di rumah lah - - tengok komik, kartun komik.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Haa, - - faham (sambil mengangguk)

ARM: Semua belajaq sendiri - - takdak satu sekolah, takdak satu cikgu yang ajaq abang melukih. Abang lukih sendiri tau! - - Tengok komik, pi kedai mamak. Dulu kedai mamak semua banyak ada juai komik-komik lah. Komik-komik daripada - -

Amerika, daripada - - luar UK [United Kingdom] tu komik _ _ _ lah. Kalau dekat Amerika punya komik - - Marvel - - Captain Marvel, Ironman, Superman, Spiderman - - Batman apa semua tu - - kita suka la kan.

MAAH: Ohh Marvel (sambil mengangguk).

AAMK: Ya. (sambil mengangguk).

ARM: - - [suara bergema] Tu kata komik tu pengaruh - - Pernah buat komik di dulu - - buku teks yang satu tu - - abang buat komik sendiri. Pengaruh minat-minat tu.

MAAH: Ohhh (sambil tersenyum dan mengangguk)

ARM: Masa tu taktau macam mana nak buat komik. Dok tengok komik kat kedai-kedai mamak tu, kita buat sendiri komik. Tapi tak juai la. Ambik bagi kawan-kawan tengok.

MAAH: - - Ambik buat rujukan.

ARM: - - Hang pas kat hang, hang pas kat ni, - - satu kelas dapat tengok. - - Komen dari situ.

AAMK: Ya.

MAAH: Ohh (sambil mengangguk)

ARM: Secara depa baca, depa gelak, kita rasa seronoklah. - - Tu masa tingkatan empat [4] tu. Saya buat komik dah. - - [bunyi masalah gangguan rangkaian] - - Buku teks selalunya dua puluh [20] muka kan? - - Buku teks - - buku latihan?- - Buku latihan dua puluh [20] muka.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Haa (sambil mengangguk) - - Buat dalam tu?

ARM: Haa - - dua puluh [20] muka dalam tu la saya buat - -.

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: *Last-last* [akhir] cikgu dapat - - satu _ _ _ tunjuk kat cikgu. Cikgu, ni Rahim buat. -
- [bunyi masalah gangguan rangkaian] _ _ _ cikgu kata ohhh - - hang buat komik
_ _ _ buku teks - - buku pelajaran, buku latihan ni hang buat komik - - ingat dia
marah kan.

MAAH: Hahaha (sambil tergelak)

ARM: Pasaipa buku - - latihan tu - - kita ingat dia marah - - dia kata hang baguih
(sambil tergelak) - - hang ada bakat bab kartun dia kata. Baguihlah.

AAMK: Yalah, (sambil tergelak kecil)

ARM: Baguihlah bab tu, dia sebagai perangsanglah. --Bila tamat persekolahan. --

MAAH: Haaa (sambil tersenyum)

AAMK: Haaa (sambil tersenyum)

ARM: Tahun tujuh puluh [70] -- enam [6] lagutu lah, tamat persekolahan -- abang kerja
dekat -- arrr --

MAAH: Haa (sambil memandang ke bawah)

ARM: Penang. [Malaysia]

MAAH: Kerja

ARM: Di sebuah -- kedai buku. Haa -- dekat ___ street [jalan] --

MAAH: Ohhh (sambil memandang ke bawah)

ARM: ___ Ada satu kedai buku nama dia ___ book [buku] -- company. [syarikat] ___
_ company [syarikat] ni dia ada -- juai buku la, buku antarabangsa -- buku local
[tempatan], buku sekolah semua. Dalam pada tu, company [syarikat] ni buat jugak
komik. -- Komik kanak-kanak berjudul Dunia Kanak-Kanak.

AAMK: Ohh (sambil mengangguk)

ARM: Jadi abang kerja kat situ. - -Mula-mula abang kerja apa - - [bunyi masalah sambungan rangkaian] _ _ _ [bunyi suara bergema] - - kat Prai [Pulau Pinang] banyak kilang kan _ _ _ kilang banyak naik.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: Tujuh puluh [70]- an tu - - kilang banyak la - - kilang-kilang - - dapat la dalam 600, 700. - - kerja - - Hampa tau dak kerja - - kat kedai buku ni, 120 ja gaji dia - - gaji dia bagi. - - tu cina punya.

AAMK: Ohhh.

MAAH: Sebulan?

AAMK: Sebulan?

ARM: - - Dia nak pengalaman - - 120 sebulan. Makan yang tu, daripada Prai [Pulau Pinang] naik feri pi tempat kerja, naik bas ka apa ka, duit tu jugak. Tak cukup la, mana cukup _ _ _ naik feri pun sehari dah berapa kupang. *Time* [masa] tu la tahun tujuh puluh [70] -an. - - kan - -

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: - - Motor apa pun tak dak. - - Semangat - - nak pengalaman tu buat kita seronok nak _ _ _ [bunyi masalah sambungan rangkaian].

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Ha ya (sambil mengangguk)

ARM: Kerja yang kita tak minat, jadi kita tak dak - - minatlah kan. - - Kilang tak minat _
_ _ tak minatlah. Walaupun gaji sikit - - gaji sikit - - kita buat jugak kerja tu sebab
kita minat. Buat- buat kerja. - -

AAMK: Sebab kita minat.

ARM: Buat - - kerja. - - tahun tujuh puluh [70] - - haa - - tahun tujuh puluh lapan [78] - -
lama jugak la - - satu majalah - - komik melayu. Tau majalah tu? Majalah _ _ _
[masalah sambungan rangkaian]

MAAH: Komik?

AAMK: Komik melayu?

ARM: Haa - - bulan April - - yang pertama sekali komik melayu - - bulan April, 1978 - -
haa - - komik pertama, *cover* [kulit buku] dia gambar AR Badul dalam filem
apanama AR Badul masa tu - - Si Badul. Dilukis oleh Zainal _ _ _.

MAAH: Ohh (sambil mengangguk)

AAMK: Ohh, ya. (sambil mengangguk)

ARM: Jadi, - - satu - - hujung bulan tu, abang pergi kedai mamak dan abang bawak diri
macam *regular* [kebiasaan] la - - bukan kedai mamak *regular* [kebiasaan] kita beli

buku dia, *regular* [kebiasaan] kita dok belek buku dia [sambil tergelak]. Tau belek buku kulit dia _ _ _

MAAH: Hahaha - - Ha (sambil tergelak)

AAMK: Ya (sambil tersenyum)

ARM: Ehh ni majalah baru ni, selalu dok tengok majalah-majalah orang putih, majalah wanita, majalah-majalah melayu lama-lama la _ _ _ belek la tengok - - baguih. Masa tu pelukis dia Zainal Buang Hussein, Jaafar Taib, Azman Yusuf. Ni semua orang lama-lama - - Mishar - - mereka nombor satu [1] - - Jaafar Taib, Mishar, Zainal Buang Hussein dengan Azman, depa _ _ _ [bunyi masalah sambungan rangkaian] - - mengeluarkan Gila-Gila ni. Gila-Gila ni adalah _ _ _ majalah. Dapat inspirasi daripada majalah di - - daripada Amerika. Ok dalam majalah tu dia ada tulis tau _ _ _ kepada sesiapa yang nak - - boleh melukis kartun, sila hantar lukisan anda ataupun artikel anda untuk majalah ini - - untuk kami siarkan. Bayaran akan diberi, saguhati. Bayaran saguhati akan diberikan. - - (sambil buat reaksi terkejut) - - Kita dah minat lama benda ni kan, bulan - - bulan April tahun 2008 tu.

AAMK: Ya.

MAAH: (sambil tersenyum)

ARM: Pertama kali kita _ _ _ abang pun buat la kartun balik rumah. Tak tau cara-cara buat, kertas takdak apa pun takdak - - ambik pen hitam la. Pen hitam tu, lukih buat dengan pembarih semua [sambil menunjukkan dengan tangan] - - lukih kartun la, macam yang kita dok tengok tu kan tapi ikut kelebihan diri kita la kan. Tiru cara depa buat tapi lukih kartun kita. Pi hantaq. Pi bubuh-bubuh pejabat pos, pi hantaq kat Gila-Gila punya majalah _ _ _ Keluaran ke-dua [2], 1978 April bulan

Mei [SIC: Mei] , Gila- Gila keluaran kedua, kartun abang keluaq pada majalah tu. Abang seronok la, pertama kali keluaq kartun kat majalah kan.

AAMK: Ya (tersenyum sambil mengangguk)

ARM: beli la duit takdak pun beli la -- dua [2] tiga [3] -- dua [2] tiga [3] naskah beli, nak tunjuk kat orang kartun kita keluaq ann -- kita rasa bangga perasan takdak -- takdak dah la kan kartun kita keluaq ann -- Pastu orang buat kat majalah URTV [Utusan Radio dan Televisyen] -- pastu kartun tu keluaq.

AAMK: Ya.

ARM: Masa tu, pelukis kartun generasi tu tak dak banyak sangat. Tak ramai. Ada masa tu generasi tu, masa tu tahun tujuh puluh [70]- an -- [bunyi masalah sambungan rangkaian] -- [bunyi suara bergema] -- dan ada beberapa orang lagi -- yang -- kartunis Lat -- Lat -- Haa, jadi abang adalah generasi yang ke-tiga [3] lah -- dalam bidang kartunis di Malaysia ni. Err -- generasi pertama [1] dulu tahun lima puluh [50]- an dulu, nama-nama macam _ _ _ Kulup -- kalau hampa tengok dalam apa -- sejarah kartun kan -- memang hampa tau lah nama-nama tahun tujuh puluh [70]- an. Bila tahun arrr -- tahun lima puluh [50]- an dulu pastu mai tahun enam puluh [60]- an -- Rejabhad, Lat dan sebagainya. Mari tahun tujuh puluh [70]- an, arr -- abang, Imuda, Don pastu kartunis Kerengge, kartunis arrr apa -- Fattah depa buat lah. Ok, tahun tujuh belas [17] -- eh -- 1979, abang dapat offer, bukan offer [tawaran] la -- mintak kerja kat Dewan Bahasa dan Pustaka -- tau -- di Kuala Lumpur [Malaysia] -- Dewan Bahasa dan Pustaka.

MAAH: Ohh, dewan -- (sambil mengangguk)

ARM: [bunyi suara bergema] -- [bunyi masalah sambungan rangkaian] -- dewan buku yang terbesar di Malaysia. -- Jadi abang bekerja di situ, dapat -- kerja sebagai

penolong pelukis. Penolong pelukis melukis jugak -- Penolong melukis ni melukis la. Kerja -- [bunyi masalah sambungan rangkaian] -- lukih gambar rajah la. Bukan lukih apa pun.

MAAH: Ohhh, lukis gambar rajah.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: Jadi, -- gaji pun tak mahai masa tu. 200 lebih. Dok Kuala Lumpur [Malaysia] mana cukup. Ha dok Kuala Lumpur [Malaysia] tahun tujuh puluh Sembilan [79] tu -- sewa bilik apa semua -- tapi dok pikiaq lah -- yang ni kalau duduk setahun, tak boleh jugak memang abang balik KL [Kuala Lumpur, Malaysia] lah, abang balik Penang [Malaysia] lah. [SIC: Penang, Malaysia]

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh.

ARM: Dok -- pikiaq dalam ___ duit kerja tu. 200 mana cukup kata, kalau hang kerja kilang pun kurang-kurang ___ hang dapat 600, 700 hang dok rumah dah tak kisah.

AAMK: Betul (sambil mengangguk)

ARM: Ni hang kena sewa rumah lagi semua -- kan -- Oleh kerana apa, abang nak kan pengalaman, kerja -- nakkan satu kemahiran -- dalam diri kita ni. Abang dok tak mau kerja lain dah, nak melukih ja. Dok pikiaq nak buat -- nak buat -- poster wayang banyak nu.

ARM: Tau Badan Budaya ni adalah di mana staf-staf ataupun - - pekerja-pekerja Dewan Bahasa, yang berminat nak menyanyi ka, nak menari ka, nak berlakon ka boleh masuk dalam Badan ni.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: _ _ _ Try tengok sini takdak pengalaman lah - - pasaipa, nak berlakon kena ada pengalaman. Jadi kita ni - - bukan nak jadi pelakon pun.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: Bila suatu ketika dulu, Dewan Bahasa dan Pustaka buat pengumuman, nak buat _ _ _ insan yang ke dua puluh lima [25] tahun. Ulang tahun yang ke dua puluh lima [25] Dewan Bahasa dan Pustaka, depa nak meraikan *anniversary* [ulang tahun] itu, nak bawak Badan Budaya ni pergi ke Sarawak [Malaysia] Dewan Bahasa dan Pustaka di sana. Ok, sapa yang nak - - jadi - - sapa nak berlakon, sapa nak menari, menyanyi - - depa ambik dalam dua puluh [20] orang ja kan - - dok di Sarawak. [Malaysia]

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Kita bukan minat berlakon pun, dalam kepala abang ni nak pi Sarawak [Malaysia] ja.

AAMK: Ya.

ARM: *Free* [percuma] annn.

MAAH: Betul (sambil tergelak)

AAMK: Yalah (sambil tersenyum)

ARM: Sebab tu kita - - orang kata apa, memang beria-ria nak pi la. Berlakon apa pun taktau - Cuma nak pi sana ja la.

MAAH: Haaa. Ya (sambil tersenyum)

ARM: - - Dapat mula-mula skrip pun pening - - tak pernah-pernah berlakon, dapat skrip, dia macam nak demam jugak lah - - pasaipa kita tak pernah berlakon kan [sambil tergelak]

AAMK: Haaa (sambil tersenyum)

MAAH: (sambil tergelak)

ARM: Jadi, dapat skrip. Jadi kita pun hafal la - - [sambil tergelak] - - sebagai orang baru tu memang banyak - - banyak salah la kan - - bukan senang nak berlakon *first time* [pertama kali].

MAAH: (sambil mengangguk)

AAMK: Ya.

ARM: Jadi, dah kita minat - - kalau - - dia bagi seminggu, kalau hang tak berjaya jugak watak ni, kita buang. Kita ambik orang lain.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh.

ARM: Tak boleh la buang, kita dah cerita kat orang kampung apa semua. Kita dah cerita kat orang kampung semua yang kita nak pi Sarawak [Malaysia] tak lama lagi ni kan - - orang kampung kata - - hang tera nak pi Sarawak [Malaysia]. Masa tu nak pi Sarawak [Malaysia] kira tera la kan bukan ada apa pun - - kacau.

AAMK: (sambil tersenyum)

MAAH: (sambil tersenyum)

ARM: Tiba-tiba dia bagi *warning* [amaran] macam tu annn - - pengarah tu dia bagi *warning* [amaran] _ _ _ apa nama Zakaria Ariffin. Dia pengetua, bukan pengetua la - - dia pegawai besaq jugak lah bahagian teater peringkat Aswara. Macam sekarang dia pencen dah - - haa - - sebelum pencen tu dia kat Aswara lah. Sebelum tu dia kat Dewan Bahasa. _ _ _ Hang kalau tak boleh minggu ni, aku buang hang ambik orang lain. - - Tak boleh la. Dengaq-dengaq macam tu hampa kata, punya hapai la. Pi mana pun, bawak skrip tu.

MAAH: (sambil tergelak)

AAMK: (sambil tergelak)

ARM: Tulis dalam buku tiga [3] lima [5] kecil tu. -- (sambil tergelak) -- hafal skrip tu -- ha, tak sembang dengan orang dah. Dengan orang pun tak rajin sembang dah. "Hang sombong" -- Ah, aku nak hapai skrip, jangan kacau aku! -- mcm tu.

MAAH: Ohhh. (sambil tergelak)

ARM: Jadi, bila -- hari -- hari pementasan tu *anniversary* [ulang tahun] ke Sarawak --

MAAH: Okay [Baik] (sambil tersenyum)

ARM: Alhamdulillah la, berjaya. -- Kita dapat berjalan la, yang tu yang kita mau pun. Sambil-sambil tu kita belajaq berlakon tu kita rasa seronok. Dan mula kita dok mula berlakon tu, kita rasa seronok. Jadi kita pun nak berlakon lagi la kan.

AAMK: Ya. (sambil memandang bawah)

ARM: Kali kedua, abang jadi -- pelakon dalam -- yang pertama tu drama dia 'Mayat' -- __ dia punya penulis skrip.

MAAH: 'Mayat'? Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Pertama -- ni -- drama pentas yang pertama -- yang pi Sarawak [Malaysia] tu la.

MAAH: Drama pentas la? Ohh yang kat Sarawak [Malaysia] tu.

ARM: __ __ Yang diarahkan oleh Zakaria Ariffin. Itulah mula-mula debaran baru abang tu.

AAMK: Macam drama tu, cerita - - menceritakan tentang apa ya?

ARM: [bunyi masalah sambungan rangkaian] _ _ _ apa nama dia masa - - dia bila pun boleh - cerita dia pasal mayat, pada tiga [3] - - tahun 3000 - - futuristik ni - - tiga ribu [3000] nanti, orang dah tak tanam mayat dah. Pendek kata, sapa-sapa yang mati - - apa nama mata dia, hati yang mati terkejut lah - - apa nama buah pinggang - - dijual. Ada orang nak beli.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Haa mcm tu la cerita dia. *Last-last* [akhir] sekali mayat tu tidoq ja dia tak mati. Dia dengaq ja orang nak ambik buah pinggang dia, dia teruih hidup balik.

MAAH: Ohhh (sambil tersenyum)

ARM: Cerita dia macam tu lah.

AAMK: Untuk macam pelakon-pelakon pulak dalam drama tu?

ARM: Untuk cerita abang yang ke-dua [2], - -

MAAH: Ya?

ARM: *Okay* [baik] pelakon-pelakon semua terdiri daripada - - apa - - pekerja-pekerja ataupun staf Dewan Bahasa dan Pustaka. Semuanya. 100 *percent* [peratus]

MAAH: Haaa (sambil mengangguk)

ARM: Dia - - daripada RTM [Radio Televisyen Malaysia], tengok abang berlakon drama ni.

MAAH: Hermmm.

ARM: Bila dia tengok, seminggu lepas tu, pihak RTM [Radio Televisyen Malaysia] telefon abang. Dia *offer* [tawaran] abang - - untuk - - arr - - berlakon dalam drama minggu _ _ _ tahun 1980 - - Hampa tau? - - Tahun sembilan belas lapan puluh [1980] - - berlakon drama minggu _ _ _ yang pertama tu yang bertajuk _ _ _ masa tu TV [televisyen] - - RTM [Radio Televisyen Malaysia] hitam putih lagi. Haa - - hampa pun tak dak - - hitam putih - - cerita kat mak hampa tau - - [masalah sambungan rangkaian] _ _ _

AAMK: Ya [sambil tersenyum]

ARM: TV [televisyen] dulu - - hitam putih _ _ _ Uji Rashid masa tu - - nama-nama besaq - - masa tu. - - Berlakon dengan depa lah. Abang - - masa tu - - kita orang baru kan - - rasa kecil kan.

MAAH: Hermmm (sambil tersenyum)

AAMK: Yalah (sambil mengangguk)

ARM: Bila bercampug dengan depa - - kita rasa - - kita dah jadi - - macam satu - - budaya biasa lah kita rasa - - macam - - sama taraf dengan diorang lah - - dengan depa kan _ _ _

MAAH: Haaa (sambil mengangguk)

ARM: Dalam pada tu, abang buat kartun jugak - - dalam berlakon tu, kita buat jugak kartun dalam - - Gila-Gila - - buat dalam majalah Dewan Pelajar - - Gila-Gila abang - - [bunyi suara bergema] - - [masalah sambungan rangkaian] - - apa nama _ _ _ 'Ushimora' - - Tau? - - Kartun abang la tu. Abang buat.

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Gila-Gila punya - - masa tu. Okay [Baik] - - tahun 1980- an - - abang bergiat dalam teater di Kuala Lumpur [Malaysia]. - - Banyak orang-orang teater pada masa tu - - bergiat di Kuala Lumpur [Malaysia] - - kat bangunan - - Bandaraya Kuala Lumpur [Malaysia] tu - - adalah pusat di mana, penggiat-penggiat teater - - budak-budak teater yang berminat - - berlakon teater , berkumpul dan membuat persembahan. Setiap hujung minggu - - Dewan Bandaraya [Malaysia] sediakan tempat- - tapi percuma la - - kan - - tak bayaq pun.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Kita buat _ _ _ orang tengok _ _ _ macam tu lah - - haaa - - Masa tu pelakon-pelakon - - yang - - yang - - arr - - sama *batch* [kumpulan] ataupun sama - - sama dengan abang, macam Nasir Bilal Khan, _ _ _ Manap - - apa nama - - arr - - Harun Hashim - - masa tu - - Abu Bakar Juah - - ramai lagi - - nama-nama besaq la. - - Sampai - - sekarang berlakon - - ada - - Jalaludin Hassan - - baru nak masuk masa tu - - masa tu kita orang-orang lama lah - - masa tu penggiat - -

[bunyi masalah sambungan rangkaian] - - teater - - Fauziah Nawawi, tau? - - Ha jadi dia sama-sama ngan abang la.

MAAH: Haaa (sambil mengangguk)

AAMK: Ya - - ya (sambil mengangguk)

ARM: Dewan Bahasa jugak - - setiap tahun - - buat jugak dia buat apa nama - - dia punya pementasan - - tahun berikutnya - - cerita - - Hari-Hari Terakhir - - Terakhir Seorang Seniman. Tulisan - - (sambil memikir) - - sasterawan negara - - Anuar Ridzwan. - - Dato Anuar Ridzwan - - buat skrip - - buat skrip - - dipentaskan - - di Singapura. Lepaihtu, buat lagi - - pementasan daripada - - tulisan _ _ _ berjudul Salina. Drama dia yang terhebat kan. - - Yang berapa kali - - berpuluh kali - - dah _ _ _ Dipentaskan di - - apa nama - - Singapura jugak - - [masalah sambungan rangkaian] _ _ _ Singapura - - dan pengalaman dia - - cerita tentang tentang Salina ni. Salina ni fiksyen lah. Reka sendiri lah.

AAMK: Ya.

MAAH: Ohh fiksyen.

ARM: Tetapi, berkisarkan cerita benar di kampung dia. - - Dewan pentas Singapura - - tahun 1980 centulah. - - Okay [Baik]- - itu setakat abang dah - - berlakon - - teater dan drama. - - Masa berlakon teater tu, abang berkawan dengan beberapa orang pengarah - - pengarah - - filem - - dan juga penolong pengarah filem - - Nasir Jani tau? - - Pernah dengar Nasir Jani? - - Dia adalah penolong pengarah, dia *recommend* [syorkan] abang untuk filem pertama abang berjudul Mekanik. Arahan - -

AAMK: Mekanik?

MAAH: Mekanik, filem pertama.

ARM: Mekanik. Tahun 1982 -- tu dia. --

AAMK: Apadia? (sambil berbisik)

ARM: Setakat ni telah abang punya perkembangan daripada mula bersekolah -- [bunyi masalah sambungan rangkaian] -- Ada apa-apa pertanyaan lagi?

AAMK: Ok (sambil berfikir)

ARM: Dalam pada tu abang buat poster-poster wayang.

AAMK: -- Untuk macam -- (sambil berfikir)

ARM: -- Kan abang minat poster wayang kan --

AAMK: Poster wayang?

ARM: Ha poster wayang abang buat. Poster-poster filem Malaysia lah. -- Poster filem Malaysia. Abang buat.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Banyak filem-filem Malaysia dulu abang buat. - - Abang, Zainal Buang Hussein dan Jaafar Ariffin. - - Kitorang kontrak la buat benda tu. _ _ _

MAAH: Poster-poster.

ARM: Buat poster wayang masa tu. - - Abang berlakon banyak filem pada masa tu. - - Lepas filem Mekanik, abang berlakon cerita Kembara Seniman Jalanan - - lepaihtu filem - - Balik Kampung - - apa nama - - filem apa nama - - Hati Bukan Kristal - - dan banyaklah. Sampai sekarang abang dah berlakon dalam lebih kurang dua puluh tiga [23] filem. _ _ _ Yang jadi *supporting* [menyokong] pun ada - - yang jadi pembantu semua ada - - Jadi, abang berlakon tujuh [7] filem - - berlakon sebagai pelakon utama - -.

AAMK: Untuk - - untuk filem pulak macam - - filem yang abang berlakon jadi fenomena? Satu filem yang menjadi fenomena?

ARM: Untuk filem fenomena abang takdak sangat - - pasaipa - - bila abang - - Mat Gelap lah - - Mat Gelap. - - Mat Gelap ni merupakan satu - - dimana abang jadi kartunis, abang - - lukih kartun dan membuat *animation* [animasi] dalam filem tu. Mat Gelap - - satu-satunya filem yang abang rasa - -

AAMK: Ohhhh.

MAAH: Ohhhh.

ARM: Satu kerja yang *all in one* [semua dalam satu]. - - Abang buat apa - - bukan skrip - - skrip orang lain. Abang buat kartun karakter, abang buat *animation* [animasi] dia, abang - - macam abang buat dialog - - abang buat poster tu yang tu sendiri - -

buat - - jadi, banyak kerja lah. Tak banyak, cuma kita *enjoy* [nikmati]. Kita kerja __
_kita suka, seronok.

AAMK: Ya.

MAAH: (sambil mengangguk)

ARM: Yang jadi fenomena ni bila abang berlakon dalam sitkom. Tau sitkom?

AAMK: Ya?

MAAH: Sitkom?

ARM: Sitkom 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu'.

MAAH: Haaa - - 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu'.

ARM: - - Dia bermula tahun 1983.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Daripada - - drama pentas ni ___ jadi kita berlakon - - [bunyi suara bergema] - -
di situlah menjadi fenomena sampai sekarang ni.

MAAH: Ohhh - - 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu'. (sambil mengangguk)

AAMK: Ohhh - - kalau macam pelakon pulak yang terlibat dalam filem tersebut?

MAAH: Dalam sitkom tu.

AAMK: Dalam 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu'.

ARM: Banyak filem. - - Okay [baik], sitkom adalah bukan filem. - - Sitkom bukan filem - - dia adalah sitkom dan persembahan untuk TV [televisyen] - - rancangan untuk TV [televisyen].

MAAH: Persembahan.

ARM: - - Okay [baik] masa tu la berkenal dengan Zami Ismail, Muhammad Abdullah, Ahmad Busu.

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Ini lah - - pelakon penting dalam sitcom 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' ni. - - Sebelum tu, - - mereka ___ rumah setingan - - nama dia ___ tajuk dia 'SYY' - - 'SYY' tu ___ [masalah sambungan rangkaian]- - pasai kampung diorang ni - - nak - - diorang nak buat loji ___ Jadi, penduduk-penduduk kampung ni - - mereka malu - - pasai kampung depa nak buat loji - - diorang sebut kampung apa nak buat apa - - shhhhh (sambil menunjukkan isyarat diam) ___ depa buat macam tu saja.

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Bukan 'SYY', dia punya sebutan tu shhhhh (sambil membuat bunyi isyarat diam)
-- macam tu.

MAAH: Shhhhh (sambil membuat bunyi isyarat diam) -- Ohhh

AAMK: Apadia (sambil berbisik)

MAAH: Tajuk.

AAMK: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Pelakon-pelakon dia _ _ _ sampai sitkom yang beratus-ratus siri ni - -
pelakon-pelakon baru - - baru masuk - - Sabri Yunus, Angeline Tan masuk - -
Sathiya - - jadi ramai lagi. - - Bila kampung _ _ _ mcm tu.

AAMK: Tu sitkom jugak la?

ARM: Dia _ _ _ Ha sitkom - - sitkom.

MAAH: Ohhh.

ARM: Abang banyak sitkom sebenarnya - - abang berlakon dalam _ _ _ [bunyi masalah
sambungan rangkaian] - - sitkom 'Riang dan Tawa' - - sitkom 'Dua [2] Campur
Satu' [1] - - sitkom apa nama _ _ _ banyak lah - -

AAMK: Ohhh -- macam --

ARM: Masa tahun sembilan puluh [90]- an dulu banyak abang berlakon sitkom.

AAMK: Macam sitkom 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' tu, dia lebih kepada - - dia menceritakan tentang apa bang? Dia lebih kepada apa?

ARM: Cerita tu cerita rakyat marhaen lah. - - Dia cerita pasai rakyat marhaen - - yang masing-masing duduk flat lah kan- - flat ni merata Malaysia pun ada jadi - -

MAAH: Ya (sambil mengangguk)

AAMK: Ha (sambil mengangguk)

ARM: Orang-orang yang apa nama _ _ _ pendapatan rendah ni kan - - jadi macam-macam berlaku kat flat tu lah.

AAMK: Ya.

ARM: Cerita hantu ada - - apa jadi - - jadi apa-apa ka - - kejadian hari-harilah - - cerita dia hari-hari.

MAAH: Ohh, kehidupan seharian (sambil mengangguk)

ARM: - - Macam hampa dok tengok sekarang ni - - seharian lah - - kehidupan seharian penduduk-penduduk kampung - - flat tu. _ _ _

AAMK: - - Macam - -

ARM: Macam-macam ceritalah.

AAMK: Untuk macam sitkom ni dia ada jugak ka macam pengarah kalau drama dia ada macam pengarah kan? Kalau untuk sitkom ni dia macam mana bang?

ARM: Mesti! Setiap filem ni semua ada pengarah - - cuma dia ubah daripada dia punya skrip. - - Skrip kita buat latihan, empat [4] hari - - hari kelima [5] kita pi studio tu - - empat [4] hari sebelum tu - - shooting kat pejabat - - pejabat dia - - hari kelima [5] tu - - kita *shooting* [penggambaran] di studio lah. - - Tempat *recording* [rakaman] - - kat studio tu ada set lah - set hampa tengok 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' tu - - kami semua berlakon depan penonton tu - - penonton seramai 300 orang bukan - - bukan pakai - - gelak tipu ja - - gelak betui. - - Jadi, pengarah la yang mengarahkan kedudukan dia - - masa tu _ _ _ dalam sitkom, dia lain dia pasai, dia ada empat [4] kamera untuk ambik pergerakan pelakon tu - - pelakon tu.

MAAH: Pat - - empat [4] *angle* [penjuru].

ARM: Jadi - - empat [4] *angle* [penjuru]. - - [bunyi masalah sambungan rangkaian] _ _ _

MAAH: Watak abang dalam sitkom tu apa hah?

ARM: Budin - - abang jadi Budin, seorang penganggur takdak kerja - - juai botoi ja - - jadi - - dia - - budak yang kecoh _ _ _ suka buat kecoh.

AAMK: Ya.

ARM: - - Dalam sitkom komedi ni banyak watak - - dia ada watak seorang - - Pak Uda ni - - dia seorang - - seorang yang baran lah annn - - suka marah - - apa-apa yang jadi kat kampung tu tak kena ja, kat flat tu, dia naik angin. - - yang cool - - yang senang Pak Busu. Pasai geng ni dia - - *support* [sokong] Dewan Bandaraya. Dia kerja dengan Dewan Bandaraya _ _ _ Sungai Golok Sabri ni - - dia adalah _ _ _ [bunyi masalah sambungan rangkaian] - - kelab, persendirian. - - Dulu lah. _ _ _ watak dia mula-mula dulu.

MAAH: Ohhh

ARM: Macam Lucy dia buka kedai salun, Sathiya dia buka kedai driving *school* [kelas memandu]. - - Jadi gitu lah, duduk dalam satu - - kumpulan, satu masyarakat yang berbilang kaum lah.

MAAH: Haaa.

ARM: 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' ni dia berjaya pasai apa - - pasai - - banyak karakter ada kat situ. _ _ _ Macam abang dari Pulau Pinang [Malaysia] - - macam Pak _ _ _ - dari Sungai Perak [Perak] , - - orang Sungai Golok [Kelantan] daripada Kelantan [Malaysia], _ _ _ daripada Terengganu [Malaysia]. Jadi macam-macam dialog la. Itu yang 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' popular tu.

MAAH: Ohhh (sambil tersenyum)

AAMK: Ohhh okay [baik]. Macam - - drama - -

ARM: *Okay* [baik], ada lagi soalan?

MAAH: Ha ada. (sambil mengangguk)

AAMK: - - Macam drama-drama lakonan abang kan - - kalau macam abang ingat macam drama tu - - berapa drama - - yang pernah abang lakonkan? Untuk drama pulak la.

ARM: Abang berlakon berlakon beratus drama lah - - beratus ni kata banyak la tapi dah lupa tajuk - - tajuk lupa la (sambil menggeleng kepala)

AAMK: Yala kan.

ARM: Beratus.

MAAH: Ha betul (sambil mengangguk)

AAMK: Lepastu macam - - drama sekarang kan kita tau ada yang macam sistem rating kan - - So [jadi] , kalau macam dulu, macam mana kita nak tau drama tu - - dapat sambutan ke tak - - macam mana rating dia tu?

ARM: *Okay* [baik], - - dulu kita dulu - - *Okay* [baik] - - tahun lapan puluh [80]- an dulu - - dia tidak ada banyak program, TV [televisyen] pun tak banyak. Dia ada TV [televisyen] satu [1], TV [televisyen] dua [2] . Bila mari masuk tahun sembilan belas lapan puluh lima [1985] - - baru ada TV [televisyen] tiga [3].

AAMK: Haaa (sambil memandang bawah)

ARM: Makna kata masa tu ada tiga [3] TV [televisyen] ja. Jadi masa tu pun depa dah tau rating dah. Bila TV [televisyen] baru ni keluaq, rating baru, apa nama - - TV [televisyen] tiga [3] keluaq - - dan 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' ditayangkan di TV

[televisyen] tiga [3], jadi rating *hot* [sensai] pada masa tu TV [televisyen] tiga [3] lah. ___ Paling tinggi sekali. Dapat tau kat situ.

AAMK: Ohhh *okay* [baik] - *okay* [baik]. (sambil mengangguk)

ARM: -- Dia -- tak tengok -- apa rupa paras penonton ka -- penonton ada berapa -- apa nama -- *follower* [pengikut] ka -- apa -- takdak. -- Sekarang di Instagram [media sosial] ___

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: Dulu dia punya lakonan -- dia punya cerita tu yang paling penting -- orang tak tengok hang -- pasaipa -- dalam 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' takdak sapa yang *handsome* [kacak]. Semua biasa ja. Cuma --

AAMK: Betul-betul tengok bakat -- ?

MAAH: Tengok bakat yang ada la.

ARM: Haaa -- cerita dia la. -- Bakat yang ada pada pelakon tu.

AAMK: *Okay* [baik], untuk macam drama pulak kan, sepanjang drama ka filem sepanjang yang abang berlakon ni, yang mana yang abang rasa dia bagi kesan dalam karier abang?

ARM: Kebanyakan dia macam biasa ja, kesan dia -- impak dia pasaipa -- dia -- dalam drama -- yang abang pernah berlakon -- dan kebanyakan drama-drama Malaysia ni, biasa saja. Biasa makna kata, takdak apa -- (sambil berfikir) -- untuk kita *fight* [lawan] ataupun untuk kita nak cabaran untuk berlakon tu takdak --

walaupun kita jadi jahat ka - - kan - - kita dah insaf - - berlakon jahat- - jadi insaf baik _ _ _ itulah - - yang baik, dibalas baik. Yang jahat, dibalas jahat. Itulah konsep drama mana pun kan - -

AAMK: Ya (sambil mengangguk)

ARM: *Ending* [akhir] dia mesti orang jahat kalah punya - - filem knn - - memang dia punya - - motif dia macam tu - - jadi dia takdak sangatlah.

AAMK: Pastu - -

ARM: Nak bagitau apa nama, apa yang terkesan di hati - - semua - - semua sama ja. Setaraf ja semua.

MAAH: Sama ja (sambil mengangguk)

AAMK: Ya. Okay [baik]. Untuk macam - - yang kami tau ni - - abang berlakon semua tu kan - - ada lagi dak kerjaya lain yang abang ceburi dalam industri seni ni. Contoh, macam nyanyian, bidang lawak?

ARM: Lawak - - takdak sebenarnya - - cuma dia 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' adalah drama komedi dan pelakon-pelakon dia yang serius itu melakonkan watak - - komedi dengan jayanya - - jadi apa - - orang cop abang ni macam pelawak.

AAMK: Pelawak. Ohhh okay [baik] - okay [baik].

MAAH: Ohhh (sambil mengangguk)

ARM: Tapi asalnya bukan pelawak, dia adalah pelakon komedi.

AAMK: Ya.

ARM: Jadi, tak secara langsung, tak secara sengaja orang panggil pelawak. - - Bila jadi pelawak ni, masalah dia, dia tidak boleh berlakon dalam cerita serius. - - Penerimaan penonton tu susah sikit.

MAAH: Ha faham.

ARM: - - Abang pernah berlakon dalam filem jadi serius, jadi jahat. Satu filem - - 1980 [SIC: 1981 tu filem berjudul 'Kekasih Awal dan Akhir'. - -Nyanyian Jamal Abdillah dan dilakonan oleh Jamal Abdillah dan Sofia Jane. Abang jadi _ _ _ watak jahatlah. Setengah penonton boleh terima, _ _ _ bukan boleh serius, mesti buat lawak punya. Masa tu abang bukannya pelawak sebenarnya, abang berlakon - - dalam watak apa yang diberi.

AAMK: Ya.

MAAH: (sambil mengangguk)

ARM: So [jadi] kalau _ _ _ jadi lawak la. Biasalah.

MAAH: Ha (sambil mengangguk)

AAMK: Ya. Macam dalam bidang nyanyian pulak, setahu kami abang ada menyanyi jugak kan?

ARM: Okay [baik], nyanyian. Ada nyanyi - - depa panggil menyanyi la - - bila nama dah naik - - depa nak bagi apa nama - - tambahkan lagi apa nama - - kerjaya tu - - depa suruh menyanyi la - - abang pernah buat _ _ _ ada enam [6] album ada kat dia. - - Pada tahun sembilan puluh tiga [93] dulu - - album abang yang pertama berjudul - - 'Terang Gelap Terang Gelap'. Tu yang pertama.

AAMK: Ya?

ARM: Abang bukanlah penyanyi bagus sangat. Abang bukan seorang penyanyi yang bagus. Cuma boleh menyanyi lah.

MAAH: Ha (sambil mengangguk)

ARM: Pastu apa nama - - album P. Ramlee. - - nyanyi balik lagu-lagu P.Ramlee. Pastu album - -

MAAH: Ohhh.

AAMK: Ohhh.

ARM: Pastu album _ _ _ apa nama - - 'Blues Nasik Kandaq' - - lagu la. Hampa boleh cari lagu-lagu abang kat Youtube [media sosial] lah. Tau?

MAAH: Ya (sambil mengangguk)

AAMK: Ya. Macam genre-genre lagu pulak yang kebanyakan - - genre lagu yang abang nyanyi?

MAAH: Ke arah apa?

ARM: Kebanyakan - - lagu-lagu yang jenaka lah. - - Ke arah jenaka. _ _ _

MAAH: Ohh jenaka.

ARM: - - Pasai diorang nak buat lagu pun - - kena tengok jugak - - takleh nyanyi lagu serius - - abang _ _ _dia takdak *function* [fungsi] apa-apa pun. - - Abang minat-minat lagu macam tu lah. Lagu- lagu blues, lagu daripada - -

AAMK: Kiranya abang - - masuk dalam bidang nyanyian ni secara tak langsung la macam tu?

ARM: Tak langsung. - - Yes [ya]. Dia suruh menyanyi, bukan abang yang nak menyanyi. - - Ditawarkan bernyanyi - - untuk buat album. Jadi abang pun buatlah.

AAMK: - - macam sapa yang - - sapa yang mula – mula tawarkan tu?

ARM: Dijual _ _ _ *Okay* [baik], yang pertama adalah dari EMI [Electric and Musical Industries]. Pihak EMI [Electric and Musical Industries], syarikat *record* [rakaman]. - - E.M. I (sambil mengeja) - - Buat lagu Syarifah Aini, buat lagu P. Ramlee, Hail Amir apa semua tu kan. Ha syarikat tu lah.

MAAH: Ha (sambil mengangguk)

AAMK: Ya, ohhh (sambil mengangguk). Lepaihtu macam kalau - - secara tak - - ya - - macam secara tak langsung abang menceburi bidang nyanyian ni kan - -

ARM: Apadia?

AAMK: Pastu mungkin abang ada - - mungkin abang ada idola ka dalam bidang nyanyian?

ARM: Idola - - abang suka lagu-lagu yang blues - - kalau abang - - masatu kalau ada -
- kumpulan blues band - - Kumpulan Blues Band - - kebanyakan lagu-lagu
daripada - - Singapore - - abang suka Ismail Harun - - idola lah - -. Kalau kat
Malaysia ni - - Ha - - Halim Chik. - - Suara-suara - - orang mcm tu - - haa - -
suara-suara orang - - yang besar - - suara-suara yang garau.

MAAH: Haaa.

ARM: Tapi kebanyakan - - idola abang dari - - Amerika lah - - penyanyi Amerika.

MAAH: Ohhh, sekarang penyanyi Amerika.

ARM: Penyanyi Amerika macam _ _ _

AAMK: Macam - - okay [baik] - -

ARM: Macam mana adik?

AAMK: Ok, seterusnya macam - - bidang kartunis pulak - - macam - - abang ada - - macam mana yang boleh terlibat - - tu secara tak langsung jugak kan?

ARM: - - Bukan secara tak langsung. Bidang kartunis ni adalah minat daripada kecik. Bila minat - -

AAMK: Minat?

ARM: Kita mencari - - mencari peluang - - minat ni dia cari peluang la - - dia minat - - dia nak kerja macam tu.

MAAH: Ha. Ya.

ARM: Mencari peluang - - buat sana buat sini – kartun sana - - kartun sini - - bila tak secara tak sengaja tu - - di suruh - - berlakon - - macam berlakon tu - - macam abang cerita tadi ni - - tak secara sengaja pasai apa – niat dia apa? Niat dia. Nawaitu dia nak pi Sarawak [Malaysia]. Bukan niat nak jadi pelakon pun.

MAAH: Nak pi Sarawak [Malaysia]. (sambil tergelak)

AAMK: Ya. (sambil tergelak)

ARM: – Tu yang jadi secara tak sengaja tu. Macam tu jugak penyanyi. Menyanyi di suruh menyanyi - - Mari la aku *offer* [tawaran] kau buat lagu - - bukan kita pi cari - - aku nak jadi penyanyi, tolong rakam lagu aku. - - Dak tak dak. - - Abang cuma, biasa saja - - berlakon - - orang panggil berlakon - - kita berlakon - - *offer*

[tawaran] menyanyi, kita menyanyi. -- Yang paling minat sekali -- yang apa nama -- yang jadi -- jadi seorang pelukis. Yang lain semua secara tak langsung.

AAMK: Haa (sambil memandang ke bawah)

MAAH: Okay [baik].

AAMK: Okay [baik]. Kiranya dalam bidang kartunis pulak -- idola abang?

ARM: Okay [baik], dalam kartunis ni, semua pelukis-pelukis kartun ni adalah ikon dia -- adalah Lat lah. Pelukis Lat.

AAMK: Lat?

ARM: -- Tahun tujuh puluh [70]- an, lapan puluh [80]- an -- abang minat -- banyak -- kartunis semua -- suka ataupun menjadi idola depa adalah Lat. Dan abang sebelum-sebelum ni -- banyak *influence* [pengaruh] abang -- kartun-kartun abang daripada ___ kartun apa nama -- beberapa kartun lagi la kan -- yang abang suka -- Captain Marvel ___ itu semua *influence* [pengaruh] daripada situ lah. ___ Kartun-kartun Disney ___ tau?

AAMK: Ya.

ARM: Yang Lat tu pasai dia Malaysia. -- Dia konsep yang Malaysia. -- dan dia juga sangat bagus.

MAAH: Okay [baik], ermmm (sambil mengangguk)

AAMK: *Okay* [baik]. Macam - - lepastu kita nak pi dekat bidang nyanyian sikitlah. Macam -
- lagu pertama - - tahun bila yang dikeluarkan? [bunyi motorsikal]

ARM: *Okay* [baik], tahun 1980 - - ehh - - sembilan puluh tiga [93] - - album pertama
yang diberi nama 'Terang Gelap, Terang Gelap'. - - Diterbitkan oleh - -

AAMK: Kurang Gelap?

ARM: Terang Gelap?

MAAH: Terang Gelap.

AAMK: Terang Gelap (sambil tersenyum) - - Untuk lirik pulak, sapa yang macam buat lirik
tu - - ? Komposer?

ARM: *Okay* [baik], - - lirik dengan komposer (sambil mengangguk) - - memang apa
nama - - Usop ___ apa nama - - Fauzi Mazuki pun ada - - jadi depa lah ___ jadi
produser untuk - - album pertama tu. - - *Okay* [baik] - - dalam apa nama - - album
blues tadi - - Nasik Kandaq tu - - dan jugak 'Jammed' apa ni - - abang ___
kolaborasi dengan Art Fazil daripada Singapura

MAAH: Ohhh dari Singapura.

ARM: Penyanyi daripada Singapura, Art Fazil.

MAAH: Lagu (sambil berbisik)

ARM: Kolaborasi dengan dia lah. - - Untuk lagu 'Rilek Brader'.

AAMK: Art Fazil?

ARM: Pernah dengar lagu 'Rilek Brader'? Hah? - - Haa - - Art Fazil.

AAMK: Ohhh 'Rilek Brader'. - - Ya - - Ya (sambil mengangguk)

MAAH: Ya, tau-tau [sambil tersenyum]

ARM: ___ (sambil mengeja) - - Roslan Fakir - - Kolaborasi dengan lagu dia lah.

AAMK: Ohhh *okay* [baik] - *okay* [baik]. (sambil mengangguk).

ARM: Dalam - - dalam video klip lagu 'Blues Nasik Kandaq' kami *shooting* [penggambaran] kat Penang [Pulau Pinang]. Memang cari kedai nasik kandaq betoi.

MAAH: Oh (sambil tersenyum).

ARM: 'Line Clear' punya kedai kan.

AAMK: Ha (sambil mengangguk).

ARM: Dekat *road* [jalan] tu - - *shooting* [penggambaran] kat dia. *Shooting* [penggambaran] luaq tu - - lagu tu - - lagu 'Jam' [mengeja] j-a-m *traffic jammed* [kesesakan trafik] ni kami duduk dalam trak pi betoi- betoi dekat *traffic jammed* [kesesakan trafik] pagi-pagi dekat Kuala Lumpur [Malaysia]. Tempat yang betoi- betoi *jammed* [sesak] lah - - pusat bandaraya tu - - suasana *traffic jammed* [kesesakan trafik] kami *shooting* [penggambaran] kat situ. Nak buat videoklip lokasi jadi antara lah - -

AAMK: Untuk macam bayaran pulak abang, untuk lagu?

ARM: Saya nak buat lagu video klip ni. - - *Okay* [baik] bayaran dia - - dia tak banyak lah [masalah sambungan rangkaian].

AAMK: *Okay* [baik] kalau untuk bayaran?

ARM: *Okay* [baik] sekarang - - ni, untuk lagu abang album yang pertama dijual lebih kurang dekat lima puluh ribu [50000]. [Masalah sambungan rangkaian] _ _ _ kira boleh la.

AAMK: *Royalty* [keuntungan].

MAAH: *Royalty* [keuntungan] lah.

ARM: Banyak la dapat kan. Untuk album yang -- kebanyakan lagu- lagu dibuat dapat *royalty* [keuntungan] lah. Macam tu lah. Semua abang album yang pertama tu buat -- buat lirik -- lagu 'An Evening in Parit' (sambil mengangkat jari) -- lagu dia 'An Evening in Paris' [masalah sambungan rangkaian] di *copyright* [hak cipta] di Melayu kan jadi 'An Evening in Parit'.

AAMK: Oh.

MAAH: Oh.

ARM: Lagu dia 'An Evening in Paris'.

MAAH: Oh (sambil mengangguk). Kiranya ambik daripada situ la -- ilham.

AAMK: Lepastu nak tanya, -- macam dalam bidang nyanyian kan --

ARM: Lepastu lagu tu yang paling popular sekali.

AAMK: Seterusnya, dalam bidang nyanyian kan --

MAAH: Oh.

AAMK: Ha, macam dalam bidang nyanyian, abang rasa macam dalam bidang nyanyian ni, ada pelbagai cabang dak?

ARM: Sebenarnya banyak cabang. Boleh cari makan lah. Boleh cari makan kalau ada lagu yang orang suka orang minat, yang tu memang boleh cari makan sampai sekarang (sambil mengangkat tangan). Contoh dia macam Jamal Abdillah. Dia sama *batch* [kumpulan] dengan abang la (sambil mengangguk).

MAAH: Ha.

ARM: Tapi depa penyanyi. Dia memang penyanyi betoi. Lagu dia ka tahun Sembilan puluh [90] tu sampai la ni orang dengaq. Dia takdak lagu baru [masalah sambungan rangkaian] _ _ _ tapi dia punya *show* [persembahan] orang panggil satu malam orang bayaq enam ribu [6000]. Dia nyanyi lagu lama ja. Lagu 'Kekasih Awal - - dan Akhir' lah 'Penghujung Rindu'. Lagu- lagu dia yang lama. Ha dia boleh cari makan macam Siti Nurhaliza lagu popular dia orang suka [masalah sambungan rangkaian] _ _ _ ha yang takdak lagu popular ha susah lah. Ha macamtu. Contoh ja lah hidup sebagai seorang penyanyi.

AAMK: Ya.

ARM: Ha dia kadang- kadang seorang penyanyi - -

AAMK: Okay [baik] lepastu - -

ARM: Lagu yang popular atau pun lagu yang [masalah sambungan rangkaian].

AAMK: Ya. Macam dalam bidang kartunis pulak, macam ha boleh tak abang macam sebutkan satu karya- karya kartun yang abang hasilkan? Macam tajuk dia? (sambil tersenyum).

ARM: Okay [baik] dalam ruangan berita minggu tahun awal dua puluh [20] dulu, 2004 kartun yang berjudul 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' - - haa Pi Mai Tang Tu ni abang jadikan kartun - - so [jadi] abang.

AAMK: Oh jadi - -

ARM: Buat dekat berita - - berita minggu lah watak kartun tu.

MAAH: Oh.

ARM: Ambik daripada 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' punya karakter. Mat Deris, Pak Uda, Budin kan Mak Usu, Mak Ngah semua jadikan kartun. Ha itu jadikan semua popular suatu ketika dulu [masalah sambungan rangkaian]. Ha buat buku.

AAMK: Tu pada tahun berapa?

ARM: Buat buku lah.

MAAH: Pada tahun berapa ya tadi?

ARM: Sembilan puluh [90] an - - tahun 2004 mula - - 2004.

AAMK: 2004.

ARM: Kartun mula- mula gila- gila tahun lapan puluh - - tahun [80] an - - dah buat lah filmora tu. Dalam 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' tahun - - tahun dua ribu - - 2000 [masalah sambungan rangkaian].

MAAH: 2000.

ARM: Dua puluh [20] tahun. (Masalah sambungan rangkaian) _ _ _ _

AAMK: Untuk macam hasilkan karya abang, ada bekerjasama dengan pihak mana- mana ka? [Masalah sambungan rangkaian] _ _ _ _ Boleh (sambil mengangguk).

ARM: Pernah tengok? (Sambil memegang telinga) sat abang tunjuk kan (bangun dan berjalan mengambil karya).

MAAH: Boleh.

AAMK: Ha, aku tanya pasal kartunis ni la (sambil berbisik).

MAAH: Dakla, hang tanya spesifik dah ka? (sambil berbisik).

AAMK: Masuk dah hat lain (sambil berbisik).

MAAH: Aku tak tanya lagi yang pendapat. Satgi aku tanya (sambil berbisik).

AAMK: Ha satgi last sekali hang tengok yang mana tak tanya, lepastu satgi kita tanya. Hang tau tadi tak rekod? (sambil berbisik).

MAAH: _ (Sambil berbisik).

ARM: Dah.

MAAH: Kalau kami ambik gambar boleh dak? (Sambil tersenyum) Boleh ka?

ARM: Boleh la. (Menunjukkan hasil karya).

AAMK: Oh.

MAAH: Sebagai *evidence* [bukti].

ARM: Buku banyak dah [masalah sambungan rangkaian].

AAMK: Macam - - untuk abang hasilkan karya tu kan, kartunis tu kan yang 'Pi Mai Pi Mai Tang Tu' tu? Abang ada bekerjasama dengan pihak mana- mana tak?

ARM: Tak. Takda. Abang buat sendiri. Abang cipta sendiri.

AAMK: Buat sendiri.

MAAH: Buat sendiri.

AAMK: Pastu macam - - lokasi abang buat pulak dekat mana? Dekat rumah?

ARM: - - - buat sendiri kartun tu.

MAAH: Karya tu dihasilkan di rumah ka? Ka ada tempat?

ARM: Kat rumah lah - -. Ada kartun- kartun yang abang buat tu.

MAAH: Penerimaan masyarakat pada ketika itu? Adakah dapat sambutan - - yang hangat? - - - kiranya benda tu laku kat - -

ARM: Bagus. Sambutan yang banyak.

MAAH: Ohh (sambil mengangguk). Bayaran yang diterima pada masa tu? Boleh tau dak berapa?

ARM: Bayaran dia - - tak banyak la dalam - - 200 - - seratus [100] hingga 200 sekeping. Bayaran kartun tak mahal.

MAAH: Seratus [100] hingga 200 sekeping. Oh ok.

ARM: Boleh la.

AAMK: *Okay* [baik] kalau macamtu, kami nak tanya pulak macam kenangan pahit abang sepanjang abang bergelar anak seni ni apakah macam liku- liku kehidupan?

ARM: Jap eh. Jap- jap [masalah sambungan rangkaian] (berdiri dan berjalan mengambil bahan).

AAMK: Kena tengok dari awai yang mana tak tanya lagi. Ni orientasi pon tak tanya lagi. (sambil berbisik).

MAAH: Satgi tanya balik (sambil berbisik).

AAMK: Yang ni (sambil menulis)

MAAH: Ya.

ARM: Ok ok. Haa bayaran tak mahal.

MAAH: Boleh kami tau dak pengalaman atau kenangan pahit hmm abang - - sepanjang bergelar anak seni ni? - - macam liku- liku kehidupan.

ARM: Pengalaman dia kehidupan ni kita pi mana pon orang kenai la. Orang kenai orang panggil- panggil kita kan?

MAAH: (sambil mengangguk) Yang tu kenangan manis la. Kalau kenangan pahit?

AAMK: Macam boleh tak abang sebutkan satu yang kenangan pahit yang abang tak boleh lupa?

ARM: Sebagai - - ok sebagai seorang artis ni - - mana- mana pun, kenangan pahit dia buat *show* [persembahan] atau pun *shooting* [penggambaran] drama orang tak bayaq lah.

AAMK: Oh (sambil mengangguk).

MAAH: Oh (sambil mengangguk).

ARM: Orang tak bayaq. Yang tu kenangan pahit.

AAMK: Lepastu macam mana abang hadap situasi tu?

ARM: Banyak kali kena dah. Takdak *manager* [pengurus]. Masa tu kita takdak *manager* [pengurus]. Selalunya pakai *manager* [pengurus] lah. Takdak *manager* [pengurus] jadi - -

MAAH: *Okay* [baik]. Sebab utama dia sebab takdak *manager* [pengurus] lah? Takdak sapa nak *handle* [mengurus] benda tu.

ARM: Takdak *manager* [pengurus]. Ha ha. *Try* [cuba] *handle* [urus] buat sendiri. Dia kencing kita ka apa ka tanggung sendiri lah.

MAAH: Ha.

ARM: Tapi tak lah banyak sangat. Tak la banyak. Sikit ja antara kenangan- kenangan pahit sesiapa pun.

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

AAMK: Ha (sambil mengangguk). Okay [baik]. Kalau macam kenangan pahit dengan pelakon- pelakon yang abang pernah bekerjasama pulak? - - - Ada ka?

ARM: Tak banyak. Tak banyak kenangan manis. Tak banyak sangat. Kita cuma dalam - berselisih faham gaduh- gaduh sikit macam tu lah pastu baik- balik pasai pa dunia artis Malaysia ni tak la besaq mana kan? Pi mai pi mai jumpa jugak.

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

AAMK: Ya.

ARM: Kadang- kadang kita kena berlakon bersama. Orang kita gaduh tu kita berlakon dengan dia. Tak boleh la kita nak musuh- musuh.

AAMK: Betul (sambil mengangguk).

ARM: Macamtu la.

MAAH: Betul (sambil mengangguk). Dengan kru- kru produksi ada dak - - masalah ka?

ARM: Semua *okay* [baik] takdak masalah.

MAAH: Semua *okay* [baik]? Kru produksi takdak la?

ARM: Cuma - - [masalah sambungan rangkaian].

AAMK: Macam kenangan manis pulak, yang satu kenangan manis?

ARM: Kenangan- kenangan manis apa yang kita buat tu orang terima dengan baik lah -
- orang suka apa yang kita buat - - peminat kita.

MAAH: Oh [masalah sambungan rangkaian]. Diterima masyarakat la.

ARM: Yang tu kenangan manis- manis. Orang suka.

AAMK: Kalau kenangan manis dengan para- para pelakon pula? - - - mungkin ada pelakon yang macam banyak membantu abang ka?

ARM: Ha banyak. Banyak juga dia - - dia punya pelakon senior - - pelakon senior yang apa nama banyak membantu kita la kan. Macam ___ Ismail. Senior apa nama ___
___ [masalah sambungan rangkaian]. Dia orang lama - - terkenal dia kan [masalah sambungan rangkaian].

AAMK: Ya (sambil mengangguk).

ARM: --

AAMK: Macam anugerah atau pun pengiktirafan pulak, apakah anugerah yang abang pernah dapat sepanjang abang menceburi industri seni?

ARM: ----

AAMK: Antara- antara anugerah yang abang pernah dapat?

ARM: [Masalah sambungan rangkaian] _ _ _ banyak anugerah _ _ _ abang dapat pelakon - - pelakon pembantu terbaik, pelakon komedi terbaik, pelakon komedi popular tahun sembilan puluh an [90]an dulu.

MAAH: Ohh (sambil mengangguk).

ARM: Tahun sembilan puluh lima [95] tahun _ _ _ . Komedi - - dapat.

AAMK: Yang - - mungkin ada anugerah yang abang rasa yang macam bagi impak dalam diri abang. Macam abang terasa sangat dengan anugerah tu?

MAAH: Terharu - - ada dak? - - -

ARM: Pasal kita buat apa yang kita rasa bagus lah, jadi orang ramai lah rasakan apa yang kita buat tu baik. Kita rasa terharu lah. Penghargaan.

MAAH: Penghargaan atas titik peluh kita sendiri. Macam tu.

ARM: Penghargaan orang -- penghargaan orang untuk kita. Ha macam tu.

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

AAMK: Ha (sambil mengangguk). Macam untuk dalam bidang nyanyian pulak, anugerah yang pernah abang peroleh?

MAAH: Ada tak? - - - - -

ARM: Takdak. Cuma [masalah sambungan rangkaian] lagu 'Rilek Brader' - - - - -

AAMK: [masalah sambungan rangkaian] macam mana abang?

MAAH: Maaf ya -- *Line* [talian] --

AAMK: Kurang jelas.

MAAH: Kurang jelas - - -

ARM: ----- [masalah sambungan rangkaian] _ _ _ _

MAAH: Abang boleh dengaq kami dak? - - kami tak dengaq. *Line* [talian] macam *problem* [masalah] sikit.

ARM: Ya - - apa dia?

MAAH: *Line problem* [masalah talian] - - Abang boleh dengaq kami dak?

AAMK: *Okay* [baik].

MAAH: Saya ulang balik soalan ya?

ARM: Dengaq dengaq. Ha boleh dengaq.

AAMK: Macam anugerah yang abang dapat - abang ceburi bidang nyanyian? - - -

ARM: [Masalah sambungan rangkaian] takdak banyak sangat. Saya bukan penyanyi. Kita bukan penyanyi sepenuh masa. Cuma dalam lagu 'Rilek Brader' - kolaborasi dengan apa nama Art Fazil dapat anugerah.

MAAH: Dapat anugerah.

AAMK: Anugerah apa?

MAAH: Anugerah apa ha? Boleh kami tau dak? - - - -

ARM: _ _ _ kola - - kolaborasi.

MAAH: Pada tahun bila ya yang tu? [Masalah sambungan rangkaian].

AAMK: *Line* [talian] hang ka *line* [talian] dia?

MAAH: _ _ _

ARM: 2011.

AAMK: 2011.

ARM: Dah lupa dah.

MAAH: Anugerah apa ya tadi? Boleh ulang? Sebab tak berapa nak jelas. - - - oh lupa. Tak ingat. Takpa.

ARM: Ha.

MAAH: Dalam bidang ni pulak, anugerah apa yang tuan? [masalah sambungan rangkaian].

ARM: 'Rilek Brader' - -

MAAH: 'Rilek Brader'.

AAMK: Okay [baik] untuk macam dalam bidang lukisan dan kartunis pulak abang? Macam berapa banyak anugerah yang abang dapat?

ARM: Anugerah - - takde la - - - lukisan banyak. Okay [baik] anugerah lukisan dapat la apa nama di antara lima [5] lukisan terbaik. Balai Seni Lukis Negara pernah buat apa nama pameran _ _ _ _

MAAH: Oh okay [baik]. Lima [5] lukisan seni terbaik - - - - -

ARM: -

MAAH: Pada tahun bila ya dapat anugerah tersebut? [Gangguan bunyi]

ARM: Berapa lupa dah. Tahun bila - - 2018 kot - -

MAAH: 2019.

ARM: 2018.

AAMK: Ok - - kita beralih kepada perkembangan pulak, macam apakah perkembangan kehidupan abang sekarang? Macam kita tau sekarang kan, kita covid [wabak] semua kan? So [jadi] adakah kehidupan abang juga turut terjejas?

ARM: - -

MAAH: - - berdasarkan pandemik ni?

ARM: Bukan abang saja - - semua - - yang ada dalam bidang seni ini - - pasal tahun lepas masa covid [wabak] melanda ni - - apa - - takda *job* [pekerjaan] - - semua aktiviti berlakon, menyanyi _ _ _ semua dihenti - - selama enam [6] bulan. Itu sangat terkesan lah.

AAMK: - -

MAAH: Ya.

ARM: Dengan apa yang - - yang terjadi kan. So [jadi], kita mujoq ada simpanan. Kita gunakan simpanan untuk kehidupan seharian (sambil membetulkan songkok).

MAAH: Ha. *Okay* [baik].

ARM: Sapa- sapa pon _ _ _ Abang duduk rumah melukis lah.

AAMK: Oh melukis lah. Kiranya sepanjang pandemik tu, tak boleh nak berlakon semua tu, abang melukis lah.

ARM: Ya, melukis.

AAMK: Macam - - selain daripada - - mungkin abang ada punca rezeki selain daripada melibatkan semua tu kiranya abang melukis la?

ARM: Ya.

AAMK: Macam selain daripada mungkin abang ada punca rezeki selain daripada dunia seni?

MAAH: Mungkin abang buat *business* [perniagaan] ka?

ARM: Lagi sekali?

MAAH: Ada dak macam punca rezeki abang dalam bidang?

ARM: *Business online* [Perniagaan di atas talian]. Jual buku, jual t-shirt.

MAAH: *Business online* [Perniagaan di atas talian]. Oh, jual buku, jual poster?

ARM: *Business online* [Perniagaan di atas talian]. *Business online* [Perniagaan di atas talian]. Jual poster jual arr t-shirt.

MAAH: Oh (sambil mengangguk).

AAMK: Oh (sambil mengangguk).

ARM: -- t- shirt saya sendiri lah [masalah sambungan rangkaian]

AAMK: Kiranya macam mana abang boleh macam nak tercetus idea itu?

MAAH: Oh (sambil mengangguk).

AAMK: Oh okay [baik] k k (sambil mengangguk).

MAAH: (Sambil mengangguk) dapat ilham sendiri.

ARM: _ _ _ kita buat reja ni – apa tentang kebolehan kita lah -- kebolehan kita boleh melukis -- daripada lukisan tu kita buat t- shirt, kita buat komik -- jadi itulah _ _ _ kita buat *online* [atas talian] ni macam tu lah.

MAAH: (Sambil mengangguk) berdasarkan kebolehan diri.

AAMK: Untuk macam *business* [perniagaan] tu pulak abang start - bila abang *start* [mula] buat *business* [perniagaan] tu?

ARM: Sejak mula PKP [Perintah Kawalan Pergerakan] tu – tahun lepas (sambil mengangguk) _ _ _

MAAH: Ada rakan kongsi?

ARM: Sekarang takde lagi.

AAMK: Bulan tiga [3].

ARM: Takda, buat seniri - -

MAAH: Buat seniri semua?

AAMK: Oh (sambil mengangguk).

ARM: Semua seniri _ _ _ (sambil mengangguk).

AAMK: Untuk *business* [perniagaan] tu ada macam terkesan tak? Sebab kan, kita covid [wabak] kan?

MAAH: Kiranya dapat sambutan dalam [masalah sambungan rangkaian] _ _ _

ARM: [Masalah sambungan rangkaian] - - - -

MAAH: Abang? - - maaf ya, *line* [talian] sangkut - - boleh – boleh ulang? - - -suara kami jelaih ka?

ARM: [Masalah sambungan rangkaian] sambutan ___ semua orang yang bekerja - -

AAMK: *Okay* [baik] dah. Tadi *line* [talian] abang sangkut sikit.

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

ARM: ___ Sambutan tak berapa baik la. Boleh la cari makan sikit- sikit – semua orang dia pendapatan dia ___

MAAH: Ha, punca pendapatan.

AAMK: K, macam untuk gelaran pulak pernah tak abang ditawarkan untuk menerima sebarang gelaran sepanjang abang jadi seorang artis?

ARM: Belum belum belum, belum pernah lagi - - (sambil mengangguk).

AAMK: (sambil mengangguk) [laungan azan berkumandang] [menghormati laungan azan].

ARM: Jap, ada - ni - azan.

MAAH: Ha. Berenti sat ya.

AAMK: Kita *stop* [berhenti] sat.

ARM: Sat sat (sambil mengangguk) sat ya (sambil membuka kaca mata).

MAAH: *Part* [bahagian] aku, satgi takdak aku tak cakap pun (berbincang sambil berbisik).

AAMK: Perancangan untuk masa hadapan ni belum, ni aku bulat belum tau. Ni dah *settle* [selesai] dah - - ni, dah dah dah. Kerjaya awal ni ___ mencebur dalam bidang lakonan ni ___ kita agak- agak la. Lepastu, menceritakan serba sedikit [masalah sambungan rangkaian] ___ (berbincang sambil berbisik).

ARM: [Sesudah azan berkumandang] *okay* [baik] - -

MAAH: *Okay* [baik]. Kita sambung balik - - *okay* [baik] - - abang dengaq ya suara kami?

ARM: Ha, *okay* [dengaq] dengaq.

Maah: *Okay* [baik]. - - nak tanya sumbangan abang?

ARM: Ha, *okay* [baik] dengaq.

MAAH: *Okay* [baik], sumbangan – sepanjang abang menjadi anak seni ni, apakah sumbangan abang dalam bidang seni ni? Pada dengan rakan- rakan artis, pada *NGO* [Pertubuhan Bukan Kerajaan] atau masyarakat yang lain?

ARM: --- Sumbangan? Maksudnya lagi sekali apa soalan? ___ apa dia?

MAAH: Sepanjang abang jadi anak seni ni, apa sumbangan abang dalam industri seni ni? Kiranya ada abang bagi sumbangan pada rakan- rakan artis, NGO [pertubuhan bukan kerajaan]

ARM: Ada – mereka yang memerlukan lah. Ada jugak. Tapi yang paling penting sekali sebagai seorang artis - - tu - - tugas dia apa nama menghiburkan lah orang-orang yang apa nama memerlukan hiburan - kita bagi hibur dan kita buat ___ amal pon *show* [persembahan] tak bayaq kita takpa kita buat amal – kan – untuk badan-badan yang apa memerlukan bantuan kami lah. Jadi ___ kewangan pon ada jugak.

MAAH: Ha, ha, okay [baik] saya ada soalan umum nak tanya. Apakah pendapat abang mengenai bidang lakonan di Malaysia? Macam contoh bidang lakonan kan ada banyak cabang pastu beza dia dengan industri lain macam perfileman, teater? Pendapat abang sendiri?

ARM: *Okay* [baik], sekarang ni PKP [Perintah Kawalan Pergerakan] ni dia kira atau pun apa ni filem (berdehem) sangat apa nama sangat kurang respon lah. [Masalah sambungan rangkaian] sangat mendukacitakan lah. Sejak akhir- akhir ni di dibenarkan *shooting* [penggambaran] – kira *okay* [baik] lah. Tapi untuk teater, memang tidak ada tempat. Susah orang nak puji.

MAAH: Teater takdak?

ARM: _ _ _ pun dah berapa lama tutup kan? Jadi takda tempat. Takda ruang untuk ditunjuk. Mujurlah ada Astro dia buat Astro First [saluran televisyen] panggung di rumah. Ha itu la orang tengok. Jadi kutipan dia, dia punya apa nama sambutan dia tak tak begitu baik lah. Orang yang ada Astro [saluran televisyen] ja. Kena beli lah arr apa Astro [saluran televisyen] pon kena beli, bukan kata dapat *free* [percuma]. Kan? Perkembangan dia *okay* [baik]. Macam- macam tu ja lah. Takda lah hebat macam [masalah sambungan rangkaian] sebelum apa PKP [Perintah Kawalan Pergerakan] ni. Mungkin selepas ni PKP [Perintah Kawalan Pergerakan] bila nak berhenti _ _ _ tunggu lah satu masa yang sesuai untuk naik balik industri Malaysia - - bila ada PKP [Perintah Kawalan Pergerakan] ni semua orang takleh buat apa lah. Ikut SOP [Prosedur Operasi Standard] lah. Terhad kan? Dia punya kebebasan dia (sambil memegang hidung).

MAAH: Ha, terhad dia punya batas. Okay [baik], soalan seterusnya, apakah perbezaan di antara artis dulu dan sekarang? - - Bagi pendapat abang?

ARM: Artis dulu, artis dulu tak la pendapatan dia tak banyak sangat. Pasal dia punya penglibatan dia pun tak banyak. _ _ _ dulu yang filem tak boleh tv [televisyen] yang tv [televisyen] tak boleh filem. Macam tu lah. Jadi, tak betul hebat. Sekarang ni sangat mewah la. Maksud dia pelawak sekarang [masalah sambungan rangkaian] _ _ _ dia macam - - tempat untuk berkarya. Banyak tempat. Kan?

MAAH: Banyak tempat.

ARM: Memang macam muka- muka baru tu - - dia *handsome* [kacak] sikit - dia - memang menjadi rebutan lah - _ _ _ *follower* [pengikut] berjuta arr memang dia _ _ _ lah. [Masalah sambungan rangkaian] _ _ _ dulu, dia penting kita berlakon. Kalau kau berlakon elok, dapat lah sambutan bagus. _ _ _ - bayaran tak banyak sangat. Bayaran RTM [Radio Televisyen Malaysia] tak banyak. Filem pon tak

banyak macam sekarang - - jadi beza dia sangat ketara lah dulu dengan sekarang (sambil membetulkan songkok).

AAMK: Macam untuk - - cara kerja pulak? Macam cara reja artis dulu dengan cara reja artis sekarang? Ada ka abang?

MAAH: Mungkin dari segi disiplin?

ARM: Dulu, satu filem, satu filem. Disiplin pon dulu lagi bagus la. Sekarang ni masalah dia ada *handphone* [telefon bimbit]. Dia boleh bagi alasan macam- macam lah. Kan? Dia *on the way* [sedang dalam perjalanan] lah ___ apa nama dia dulu, dulu memang - - memang dia dia takdak tali talipon ___ sekian- sekian hari bulan ni, datang. Oh, diorang datang betul. Tepati masa. (Sambil menggayakan cara meletakkan telefon di telinga) *okay* [baik], aku nak pi jumpa engkau ___ sekian hari bulan sekian hari bulan, pukul berapa [masalah sambungan rangkaian] ___ sampai. Masa tu sangat disiplin tu sangat penting.

AAMK: Ya (sambil mengangguk).

MAAH: *Punctual* [menepati masa].

ARM: Ha dia beza dengan sekarang ___

MAAH: Set penggambaran dulu dengan sekarang? Beza dak? Macam suasana dia?

AAMK: Suasana dia?

ARM: Sama jugak. Sama jugak. Sama jugak.

MAAH: Sama ja?

ARM: Lebih kurang sama lah. Tapi, cara shooting [penggambaran] tu lain sikit lah. Cara shooting [penggambaran] tu.

MAAH: Cara shooting [penggambaran] tu ja la lain?

ARM: Diorang pakai kamera canggih sekarang ni arr arr tu shooting [penggambaran] filem. Shooting [penggambaran] bagi filem -- video dia beza.

AAMK: Okay [baik], untuk pelakon pulak, abang ada dak pelakon yang betul- betul rapat dengan abang?

ARM: Pelakon kebanyakan pelakon- pelakon siri Pi Mai Tang Tu tu rapat dengan abang lah arr _ _ _ lepas berlakon, engkau buat hal engkau, masing- masing bawak diri masing- masing lah, buat reja masing-masing lah. Sese kali kita jumpa abang, depa baik balik. Macam tu lah sama macam yang lain jugak kan? Di tempat reja, kita kalau pi tempat reja, di tempat reja tu kita baik pon.

AAMK: Hmm - - - (sambil mengangguk). - - - kiranya sampai sekarang lah abang masih rapat dengan pelakon- pelakon tu?

ARM: Tapi ada yang beberapa orang yang dah meninggal. Kan? Ada _ _ _ kita Fatimah [surah al- Quran] bagi dia. Bagi tempat tenang kat sana kan. Jadi yang ada

sekarang ni, kita masih rapat lah - - masih lagi berhubung kalau ada apa- apa *show* [persembahan] atau pun ada apa- apa benda yang diperlukan sama- sama lah.

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

ARM: Ha.

MAAH: Soalan seterusnya, siapakah idola abang dalam bidang lakonan? Tadi nyanyian, ni bidang lakonan.

ARM: Lakonan dalam bidang - - abang suka filem pelakon- pelakon Klasik dulu la kan. Macam Nordin Ahmad, ___ Rahim Razali - - ha. Sebab sekarang takda sangat yang yang ___

MAAH: Idola lah? Ha. Macam mana dia boleh jadi inspirasi dalam hidup abang? Macam *first* [pertama] abang tengok dia tu, abang jadikan dia idola? Macam mana? Daripada bakat dia ka? Daripada cara hidup dia ka?

ARM: Abang suka daripada bakat dia. Filem dia - - *no* [tidak], filem dia. Kita tengok filem dia lah. Cara hidup dia kita tak tahu. Hal- hal peribadi dia, kita tak tahu, kita tengok lakonan dia - - sangat berkesan. Bila sangat berkesan tu, kita minat lah. Kita jadikan dia idola lah. Macam ___ lah (sambil memegang telinga).

MAAH: Sejak, sejak bila abang idola kan dia?

ARM: - - - apa dia?

MAAH: Sejak bila abang idolakan idola- idola abang tu?

ARM: Apa dia? - - Sejak mula kita menceburkan diri cuba kita mula ceburkan diri dalam bidang apa nama bidang lakonan ni secara serius. Kita buat ___ ada satu, satu - ikon.

MAAH: Oh, baru *start* [mula] minat. *Okay* [baik] -

AAMK: *Okay* [baik] ni? (berbincang sambil berbisik)

MAAH: Ni ada dah (sambil menunjuk ke arah kertas).

ARM: *Okay* [baik].

AAMK: Kita nak balik kat - - kepada soalan latar belakang sikit tadi tertinggal sikit.

MAAH: Boleh ka?

ARM: Ha, apa dia? - - Boleh, apa dia?

AAMK: Macam nama?

MAAH: Kan abang ada gelaran **IMUDA** kan, macam mana gelaran tu - - abang boleh dapat?

ARM: Nama sebenar abang A Rahim Muda. Abang ambik E ja. Muda tu nama bapak. Dicumtumkan (sambil menggayakan tangan). Jadi Imuda lah. Ha, supaya senang diorang sebut satu nama pena, nama karakter. Ha.

AAMK: Ya (sambil mengangguk).

MAAH: Oh, kiranya abang yang cumtumkan sendiri la? Tak dak orang yang bagi semua tu?

ARM: Buat kartun dulu. Ha, tak dak tak dak orang bagi. Cuma kita, bila kita buat kartun tu, kita kena ada satu nama pena lah. Macam tu. Dia reka jadi - - jadi macam tu lah.

AAMK: Ya (sambil mengangguk).

ARM: Jadi Imuda lah. Bila kita berlakon kita bawak - - bawak nama tu jugak.

MAAH: Ha, faham. *Okay* [baik], nak tanya bi berapa bilangan adik- beradik abang?

ARM: Adik- beradik keluarga semua lapan [8] tapi takde bidang seni takde. Takde sorang pun bidang seni.

MAAH: Oh tak dak langsung?

ARM: Abang anak ke enam [6].

MAAH: Oh, abang anak ke enam [6]. Kira abang - -

ARM: Cuma melukis ada sikit- sikit lah. Abang abang (sambil mengangguk) ha, sorang je.

MAAH: Oh, okay [baik].

AAMK: Macam - nama penuh - - ibu dan bapa?

MAAH: Nak tanya nama penuh - - ibu dan bapa boleh?

ARM: Nama penuh bapak Muda - - Muda bin Nordin.

MAAH: Ha, Muda bin Nordin. Ibu?

ARM: Ibu, Halijah.

MAAH: Halijah (sambil mengangguk).

ARM: Binti Chik.

MAAH: Binti Chik (sambil mengangguk).

AAMK: Ibu bapa abang dilahirkan pada tahun bila?

MAAH: Pada tahun bila?

ARM: Tak tahu. Lupa lah. Lupa - - tiga puluh [30] an kot. Dah lupa lah.

AAMK: Tiga puluh [30] an.

MAAH: Tiga puluh [30] an. Mereka dibesarkan di mana ya? Berasal dari mana?

ARM: Mak - - mak daripada Kedah [Malaysia].

MAAH: Oh, mak Kedah [Malaysia]. Ayah?

ARM: Bapak daripada Kuala Lumpur [Malaysia].

MAAH: Kuala Lumpur. Oh.

ARM: _ _ _ _

MAAH: Lepastu di mana mereka menetap -- sekarang? (sambil tersenyum).

ARM: kat -- tu lah. Macam tu lah. Dekat -- kita tak tau la kisah depa macam mana kan? --

MAAH: Okay [baik] (sambil tersenyum) lepastu? [gangguan bunyi]. Last [akhir] sekali nak tanya apakah harapan abang untuk industri seni tanah air kita ni?

ARM: Apa dia?

MAAH: Apakah harapan abang untuk industri seni tanah air kita sekarang?

ARM: Okay [baik], kita ada banyak ni -- apa nama -- pengarah yang baik (sambil mengangguk) pengarah- pengarah yang kreatif, bagus. Jadi kita nak kan apa nama mereka ni bagi suatu daya impak atau pun satu persembahan yang bagus lah. Semoga industri kita ini maju, sebagai mana negara- negara jiran kita yang -- sangat maju. Macam Hong Kong [China], macam Indonesia -- macam - Philipine -- jangan pi jauh- jauh la. Kat Thailand kan, mereka sangat bagus (sambil menggayakan tangan) Korea pon bagus dia punya cerita semua, jalan cerita, dia punya ___ telefilem dia semua bagus. Jadi kita dapat saing pon bagus lah. Jadi macam tu. Ha -- dan juga masyarakat kena bagi bantu lah. Menonton. Sama- sama bantu lah. Orang filem buat filem bagus, penonton kena tengok kena *support* [menyokong]. ___ kalau orang filem tak buat filem bagus, orang tak tengok, jangan salah kan orang. (Sambil menggayakan tangan) yang penting orang yang buat filem tu kena bagus.

MAAH: (Sambil mengangguk) betul.

ARM: Ha, macam tu.

AAMK: Macam harapan abang pulak untuk anak- anak seni yang masih lagi baru? Macam mana?

ARM: - - - - - Okay [baik] - - - [masalah sambungan rangkaian].

MAAH: Dengaq? - - abang dengaq? - - - - abang boleh dengaq sora kami dak?

ARM: [Masalah sambungan rangkaian] _ _ _ ha dengaq sora hampa dengaq.

MAAH: Kami ulang soalan nah? - -

AAMK: Harapan abang kepada anak seni yang masih lagi baru menceburi bidang seni ini? (sambil membetulkan tudung)

ARM: - - - - - [Masalah sambungan rangkaian].

MAAH: Kami tak - - kami tak jelas lah.

AAMK: Suara abang - - kurang jelas lah. Sangkut.

MAAH: Sangkut.

ARM: _ _ _ kerja yang bagus lah. Pasai kita dah banyak pelakon - - - [masalah sambungan rangkaian].

MAAH: *Okay* [baik].

ARM: *Okay* [baik] apa - - - -.

AAMK: Kurang jelas.

MAAH: Kurang jelas la abang. Tak dak sora teruih. - - - - *line problem* [masalah talian] sikit.

ARM: Boleh? - - dengaq? (sambil mengubah posisi telefon).

AAMK: Ha, boleh.

MAAH: Ha, boleh. Kami ulang soalan balik ya?

ARM: Boleh ya? - - ha.

AAMK: Ya, boleh.

MAAH: *Okay* [baik].

AAMK: Okay [baik].

MAAH: Ha.

AAMK: Harapan sekali lagi lah.

MAAH: Okay [baik], harapan abang untuk anak- anak seni yang baru menceburi bidang seni ni?

ARM: Mereka kena bekerja keras -- bekerja keras supaya banyak apa nama -- banyak mendapat tawaran dan membuat sesuatu yang terbaik lah _ _ _ buat bagus tak kira lah buat macam mana pun - orang kalau pengarah buat filem yang bagus, kalau pelakon kena buat filem - - buat lakonan yang terbaik. Kan? Belajar daripada orang- orang lama. Tengok filem- filem, lakonan- lakonan yang bagus -- bukan filem Melayu je. Filem Bollywood ke Hong Kong ke Korea ke kita tengok jadi macam tu la.

MAAH: (Sambil mengangguk).

ARM: Abang pon sama je. Sama- sama la belajar, sebagai pelakon nak jadi yang terbaik.

AAMK: Ya (sambil mengangguk).

MAAH: Betul (sambil mengangguk).

AAMK: Okay [baik]. Last [terakhir] ha?

MAAH: Okay [baik], last [terakhir] soalan sekali. Apakah perancangan abang untuk masa depan?

ARM: Perancangan abang rasa abang nak - - buka satu studio untuk buat apa nama *painting- painting* [lukisan- lukisan] abang (sambil menggayakan tangan) buat galeri abang sendiri. Ada kelas belajar melukis.

MAAH: Ha, galeri hasilkan karya- karya (sambil mengangguk).

ARM: Mendidik generasi- generasi baru ___ karya seni yang baik lah. ___ lukisan ke lakonan ke lawak ke ___ yang baik. Buat bengkel dekat depa ka ___ itu ja kebolehan kita.

MAAH: Kira abang nak ajaq seniri la?

ARM: ___ kita kena, - - - - - bagi- bagi kat orang lah ilmu yang ada dekat kita ni. Kalau kita tak dak ilmu tak guna juga.

MAAH: Ha, ilmu yang kita ada (sambil mengangguk). Ya, *share* [kongsi].

AAMK: Maksudnya abang macam tak mau bialq - - nak kedepan kan bidang seni lukis tu?

ARM: Haa, ya ya. (Sambil mengangguk) nak kedepan kan lagi supaya ___ mendapat sambutan ___ bukan sahaja di Malaysia ___ sampai ke taraf *International* [antarabangsa]. Ha, bawak ke luar negeri - - macam tu.

MAAH: Ya (sambil mengangguk).

AAMK: Ya, (sambil mengangguk).

ARM: Faham? Supaya kita lagi apa mengharumkan nama Malaysia

MAAH: Nak ke tengah kan bidang - - - ya (sambil mengangguk).

AAMK: Betul (sambil mengangguk).

ARM: Ha.

MAAH: Kiranya nak ke tengah kan bidang kartunis tu, lukisan tu di mata masyarakat antarabangsa? Macam tu?

ARM: ___ ya, betul (sambil mengangguk). Kita bukan jaguh kampung maksud dia kan. Kita nak mendapat satu pengiktirafan antarabangsa lah. Tapi, nak sampai tahap tu - - kena usaha dengan dengan jenuh lah ___

MAAH: Ha (sambil mengangguk).

AAMK: Betul (sambil mengangguk).

ARM: ___

AAMK: Tak mudah untuk sampai ke tahap tu.

ARM: ___ boleh la macam tu -- ya, bukan mudah --

MAAH: Kiranya abang -- nak kolaborasi dengan orang lain ka atau pun sendiri ja benda tu kalau nak buat? (sambil menggayakan tangan).

ARM: Kolaborasi ni tengok- keadaan lah. Tengok apa- apa benda yang nak buat tu. Kalau kolaborasi tu mendatangkan hasil yang baik, kita kena buat lah. Kebanyakannya kita kena ada sokongan kerjasama orang lain jugak -- dalam bidang ___ tak boleh buat sorang- sorang. Susah. Banyak kerja, pakai barang ___ banyak. Dan kita, pemikiran kreatif kita tak -- tak -- sebaik mana kalau kita buat sorang. Kalau ramai- ramai baru menjadi satu ___ yang terbaik. Ha.

MAAH: Ha, *brainstorm* [sumbangsaran] sama- sama. Keluarkan idea, cetus idea. Macamtu.

ARM: Ya, *brainstorming* [sumbangsaran] tu yang penting. Cetuskan idea masing- masing.

MAAH: Ha (sambil mengangguk). Masing- masing main peranan masing- masing.

ARM: Ya ya ya. Macam tu lah

MAAH: Okay [baik]. Rasanya tu saja untuk sesi temu ramah ni so [jadi] nak buat penutup ya. Boleh? (sambil tersenyum).

ARM: Ya ya. Boleh.

MAAH: Okay [baik]. Okay [baik]. (Sambil membaca teks) Dengan ini tamatlah sesi temubual sejarah lisan mengenai bidang artis veteran bersama Encik Abdul Rahim Muda atau sering lebih dikenali Imuda. Kami mengucapkan ribuan terima kasih di atas kesudian dan kerjasama yang diberikan oleh beliau dalam menyempurnakan wawancara ini. Adalah diharapkan dengan hasil temubual ini dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dalam sejarah lisan mengenai artis veteran untuk para penyelidik pada masa akan datang. Sekian, terima kasih.

ARM: Terima kasih. Sama- sama.

MAAH: Terima kasih (sambil tersenyum).

LOG
TEMUBUAL

6.0 LOG TEMUBUAL

Masa	Perkara	Maklumat
0:00:49 - 0:02:15 1:22:29 - 1:25:05	Latar belakang	<ul style="list-style-type: none"> • Nama tokoh ialah Abdul Rahim bin Muda • Dilahirkan di Bukit Mertajam, Pulau Pinang • Lahir pada tahun 1959 • Umur: 62 tahun • Beliau merupakan anak ke-6 daripada 8 adik-beradik. • Beliau bersekolah rendah di Prai dan kemudian melanjutkan pendidikan di Sekolah Menengah Kebangsaan Bukit Mertajam. • Dikenali sebagai Imuda dimana ianya diambil daripada gabungan nama beliau dan bapanya. • Nama bapa beliau ialah Muda bin Nordin iaitu berasal daripada Kuala Lumpur manakala nama ibu beliau pula ialah Halijah binti Chik dan berasal dari Kedah. • Ibu bapa beliau dilahirkan pada tahun 30-an.
0:06:48 - 0:14:58	Pengalaman sebelum menjadi artis	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau telah bekerja di sebuah kedai buku setelah tamat sekolah menengah dan mendapat gaji sebanyak 120 sebulan. • Seterusnya, pada tahun 70-an beliau telah memulakan kerja di sebuah kilang dan mendapat gaji sebanyak 600 hingga 700 sebulan. • Kemudian, beliau telah menjadi seorang penolong pelukis di Dewan Bahasa dan Pustaka di Kuala Lumpur.
1:14:55 - 1:16:44	Pendapat atau persepsi dalam bidang lakonan di Malaysia	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau mengatakan bahawa bidang lakonan adalah amat luas jika nak dibandingkan dengan bidang teater yang tidak mendapat tempat di dalam industri seni.

1:16:45 - 1:19:35	Perbezaan diantara artis zaman dulu dan sekarang	<ul style="list-style-type: none"> • Menurut beliau, artis pada zaman dahulu sangat berdisiplin berbanding artis pada masa kini. • Artis pada zaman dahulu dikatakan popular kerana bakat lakonan. Malah, artis pada masa kini lebih bergantung kepada jumlah pengikut di media sosial dan personaliti mereka.
1:19:36 - 1:20:47	Rakan artis	<ul style="list-style-type: none"> • Kebanyakannya pelakon daripada sitkom Pi Mai Pi Mai Tang Tu yang rapat dengan beliau sehingga kini. Tetapi, terdapat juga pelakon sitkom tersebut yang telah meninggal dunia.
1:20:48 - 1:22:28	Idola dalam bidang lakonan	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau mengidolakan pelakon seperti Nordin Ahmad dan Rahim Razali. • Beliau amat kagum dengan lakonan-lakonan hebat mereka.
0:14:59 - 0:25:50	Pengalaman awal sebagai seorang pelakon	<ul style="list-style-type: none"> • Ketika bekerja di Dewan Bahasa dan Pustaka, beliau berminat dengan satu pengumuman yang dikeluarkan oleh agensi tersebut dimana mereka ingin memilih 20 orang yang berminat dan berpotensi dalam bidang seni ini untuk dibawa ke Sarawak. Tetapi, pada awalnya beliau belum lagi berminat dengan bidang seni lakon ini dan hanya menyertai program tersebut kerana ingin ke Sarawak sahaja pada ketika itu. • Drama pertama yang dilakonkan oleh beliau berjudul Mayat dimana ianya diarahkan oleh Zakaria Ariffin. • Drama ini menceritakan tentang satu situasi dimana pada tahun 3000 jika ada di kalangan masyarakat yang mati, mereka tidak akan ditanam di dalam tanah seperti sekarang. Seterusnya, anggota badan mayat yang

		<p>berharga seperti mata, hati dan buah pinggang akan diambil dan dijual kepada orang yang ingin membelinya. Tetapi, di akhir penceritaan drama tersebut, mayat tersebut tidak mati dan hanya bermimpi sahaja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antara pelakon yang terlibat dalam drama pementasan tersebut ialah dalam kalangan staf dan pekerja-pekerja dalam Dewan Bahasa dan Pustaka. • Drama ini dipentaskan di cawangan Dewan Bahasa dan Pustaka yang berada di Sarawak. • Manakala, bagi filem pertama yang dilakonkan oleh beliau pula bertajuk Mekanik iaitu ianya disyorkan oleh seorang penolong pengarah yang bernama Nasir Jani pada tahun 1982.
0:02:16 - 0: 06:47	Pengalaman awal menceburi bidang kartunis	<ul style="list-style-type: none"> • Bakat dalam bidang kartunis ini disedari sejak dari bersekolah rendah lagi. Banyak para guru dan rakan-rakan yang memberi dorongan kepada beliau untuk mencapai cita-cita beliau ini sehingga menjadi seorang kartunis yang berjaya seperti sekarang. • Hanya berbekalkan buku latihan sahaja beliau boleh melukis sebuah komik.
0:26:58 - 0:33:54	Filem yang menjadi fenomena	<ul style="list-style-type: none"> • Filem yang menjadi fenomena dalam hidup beliau ialah filem yang bertajuk Mat Gelap. • Hal ini kerana selain menjadi pelakon, beliau juga perlu menjadi seorang kartunis untuk melukiskan kartun karakter dan membuat animasi dalam filem tersebut. Menurut beliau, ianya merupakan salah satu kerja yang menggabungkan semua kerja menjadi satu. • Selain itu, menurut beliau sitkom Pi Mai Pi Mai Tang Tu juga merupakan salah satu hasil kerja

		<p>beliau yang menjadi fenomena iaitu pada tahun 1983.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beliau melakonkan watak sebagai Budin. • Antara pelakon yang terlibat dalam sitkom tersebut ialah Zami Ismail, Muhammad Abdullah, Ahmad Busu, Sabri Yunus, Angeline Tan dan Sathiya. • Sitkom ini menceritakan tentang kehidupan seharian masyarakat marhaen yang tinggal di sebuah flat. • Sitkom ini hanya dilakonkan di studio sahaja dan dihadiri seramai 300 orang penonton.
0:25:51 - 0:26:57	Drama dan filem yang dilakonkan sepanjang menceburi bidang seni	<ul style="list-style-type: none"> • Drama pementasan kedua yang dilakonkan oleh beliau bertajuk Kelahiran Inderaputra. • Dipentaskan di Dewan Tun Syed Nasir. • Kemudian, pada tahun 1980, beliau mendapat tawaran daripada pihak RTM untuk melakonkan drama pertama yang akan ditayangkan di televisyen. • Pada tahun 1980-an juga beliau mula bergiat dalam bidang teater. • Antara pelakon yang bersama-sama dengan beliau pada ketika itu ialah Harun, Hashim, Abu Bakar Juah, Nasir Bilal Khan, Jalaludin Hasan dan Fauziah Nawi. • Seterusnya, beliau juga turut berlakon dalam drama pementasan yang diadakan oleh pihak Dewan Bahasa dan Pustaka yang dianjurkan pada tahun-tahun seterusnya. Tajuk drama pementasan tersebut ialah Hari-Hari Terakhir Seorang Seniman yang diarahkan oleh Dato Anuar Ridzuan. • Selain itu, beliau juga ada melibatkan diri dalam drama pementasan yang berjudul Salina.

<p>0:33:55 - 0:35:45</p>		<p>Drama ini telah dipentaskan di Singapura dan skrip untuk drama ini telah ditulis oleh Dato Anuar Ridzuan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beliau telah melakonkan beberapa ratus drama sepanjang menceburkan diri dalam bidang seni ini sehinggakann telah lupa diantara tajuk drama yang telah dilakukan sebelum ini. • Seterusnya, beliau juga ada melibatkan diri dalam beberapa filem dalam indursti seni ini. Antara filem yang telah dilakukan oleh beliau ialah Kembara Seniman Jalanan, Balik Kampung dan Hati Bukan Kristal. • Beliau telah melakonkan lebih kurang 23 filem daripada mula-mula beliau menceburkan diri dalam bidang seni sehingga sekarang. • Seterusnya, beliau juga ada mengatakan bahawa TV3 merupakan siaran televisyen yang mempunyai rating yang paling tertinggi pada zaman dahulu untuk menilai seni lakonan seseorang pelakon dan tidak seperti sekarang yang hanya mementingkan rupa paras dan followers di Instagram.
<p>0:35:46 - 0:37:03</p>	<p>Lakonan filem atau drama yang memberi impak dalam kehidupan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Menurut beliau, sehingga sekarang tiada lagi drama atau filem yang memberi kesan dalam karier beliau. Hal ini kerana, semua filem yang beliau lakonkan selama ini tidak mempunyai cabaran yang begitu besar dalam hidup beliau.
<p>0:37:04 - 0:55:15</p>	<p>Pengalaman awal menceburi bidang seni seperti bidang komedi, kartunis dan nyanyian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selain itu, beliau juga telah menjadi seorang pelawak secara tidak langsung. Hal ini terjadi apabila beliau melakonkan watak Budin dalam drama komedi Pi Mai Pi Mai Tang Tu. Oleh itu, mungkin disebabkan hal tersebutlah yang

		<p>membuatkan penonton menggelarkan beliau sebagai pelakon komedi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seterusnya, beliau juga menceburkan diri dalam bidang kartunis. Hal ini terjadi kerana beliau telah meminati bidang kartunis ini sejak dari kecil lagi. Jadi, beliau sentiasa akan mencari peluang untuk merealisasikan impian beliau ini untuk menjadi seorang kartunis. • Kartunis Lat merupakan idola beliau dalam bidang kartunis ini. • Kartun-kartun dari luar negara seperti Captain Marvel, Spiderman dan Kartun-kartun Disney yang lain merupakan pengaruh yang utama dalam hidup beliau untuk menjadi seorang kartunis. • Beliau menceburkan diri dalam bidang nyanyian secara tidak langsung. Hal ini kerana, menurut beliau ianya terjadi apabila nama beliau mula naik dan popular dalam industri seni pada ketika itu. Oleh yang demikian, ada diantara pihak produser yang menawarkan beliau untuk menyanyi. • Pihak EMI merupakan agensi yang pertama menawarkan beliau untuk menyanyi. • Genre lagu yang dinyanyikan oleh beliau ialah lebih ke arah jenaka. • Pada tahun 1963, beliau telah mempunyai sebanyak 6 album kesemuanya dan tajuk album pertama beliau ialah Terang Gelap Terang Gelap. • Antara yang terlibat untuk menghasilkan lagu tersebut ialah Fauzi Mazuki. • Beliau meminati lagu-lagu blues dan mempunyai beberapa idola dalam bidang
--	--	--

		<p>nyanyian ini seperti Kumpulan Blues Band dan Halim Chik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menurut beliau, bidang nyanyian ini seperti bidang yang lain juga iaitu bidang ini juga mempunyai pelbagai cabang kecuali teater.
0:55:16 - 0:59:09	Kenangan pahit dan manis sepanjang dalam industri seni	<ul style="list-style-type: none"> • Menurut beliau, beliau pernah tidak menerima bayaran dan ditipu selepas berlakon kerana tidak mempunyai pengurus untuk menguruskan hal sedemikian. • Beliau juga memberitahu bahawa apabila lakonan dan hasil karya beliau diterima baik oleh semua orang itu merupakan kenangan manis buat beliau.
0:59:10 - 1:04:21	Anugerah dan pengiktirafan sepanjang berada dalam bidang seni	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau juga pernah menerima beberapa anugerah di dalam bidang lakonan. • Banyak anugerah beliau yang beliau terima hasil daripada karya- karya seni yang beliau hasilkan. • Menurut beliau, lukisan beliau dianugerahkan sebagai lima lukisan terbaik.
1:04:22 - 1:08:19	Perkembangan kehidupan sekarang	<ul style="list-style-type: none"> • Kehidupan beliau agak terjejas disebabkan oleh pandemik ini. • Beliau menjual lukisan, poster, t-shirt dan sebagainya buat masa ini. • Beliau juga memberitahu bahawa beliau membuat perniagaan tersebut melalui platform atas talian.
1:08:20 - 1:13:32	Gelaran sepanjang menjadi seorang artis	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau belum pernah ditawarkan untuk menerima sebarang gelaran.

1:13:33 - 1:14:54	Sumbangan dalam industri seni ini	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau juga banyak membantu dan memberikan sumbangan kepada rakan- rakan artis yang tidak bernasib baik. • Selain itu, beliau juga mengatakan bahawa beliau juga pernah membuat persembahan amal secara percuma untuk menghiburkan orang ramai.
1:25:06 - 1:29:15	Harapan	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau berpesan supaya anak seni yang baru menyertai bidang seni untuk bekerja lebih keras supaya mendapat tawaran yang banyak. • Beliau mahu mereka untuk membuat yang terbaik di dalam bidang apa sahaja yang mereka ceburi. • Beliau berpesan untuk anak seni generasi baharu untuk belajar dan menimba ilmu daripada orang- orang yang lebih lama berada dalam industri seni.
1:29:16 - 1:32:37	Perancangan untuk masa hadapan	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau ingin mendidik generasi- generasi baru untuk menghasilkan karya- karya seni yang baik, lakonan yang baik dan sebagainya. • Beliau bercadang untuk mengadakan bengkel untuk mengajar tentang ilmu dan kebolehan yang beliau ada. • Beliau ingin mengharumkan nama Malaysia dengan mengetengahkan dan memperkenalkan karya- karya seni beliau.

RALAT

GLOSARI

8.0 GLOSARI

BIL.	ISTILAH	MAKSUD
1)	Anugerah	Pemberian berupa hadiah dan sebagainya yang tinggi dan besar nilainya.
2)	Azan	Panggilan untuk bersembahyang.
3)	Covid	Virus yang menyebabkan jangkitan saluran pernafasan
4)	Disiplin	Latihan pemikiran dan kelakuan supaya boleh mengawal diri sendiri dan patuh pada tata tertib.
5)	Drama pentas	Drama yang dilakonkan di atas pentas
6)	Futuristik	Bukan idea yang mengarah (menuju) ke masa depan
7)	Karya	Kerja, buatan atau ciptaan (seni dan lain-lain)
8)	Kartun	Gambar ~ lukisan yang mengisahkan sesuatu (seperti hal sehari-hari, hal politik, dan lain-lain) dengan cara berjenaka
9)	Kartunis	Orang yang kerjanya melukis kartun secara profesional.
10)	Komik	Buku yang mengandungi cerita yang disertai dengan gambar-gambar yang melucukan.
11)	Lukisan	Hasil melukis, gambaran
12)	Panggung wayang	Tempat wayang gambar dipertunjukkan (ditayangkan)
13)	Pelukis	Orang yang (kerjanya) melukis dan tukang lukis.
14)	Poster	Notis atau gambar yang ditampal pada dinding atau papan kenyataan, terutamanya untuk mengiklankan sesuatu.
15)	Sitkom	Siri komedi televisyen atau radio yang menampilkan sekumpulan watak yang sama dalam setiap episod, biasanya mempunyai tema dan jalan cerita yang berkisar pada kisah kehidupan sehari-hari.

16)	Tokoh	Orang yang kenamaan (dalam apa-apa bidang seperti bidang politik, kebudayaan, agama, dan lain-lain)
-----	-------	---

9.0 INDEKS

A

Artis	20,70,71,83,85,86,87,101
Anugerah	73,74,75,76,77,78

B

Bidang 20,30,53,54,56,57,58,59,63,65,75,76,77,78,79,80,84,85,89,90,92,95,97,99,100,101

Berlakon 33,34,35,36,38,39,40,41,42,43,44,45,47,48,50,52,53,54,58,72,79,86,87,88,91

D

Drama	36,37,38,39,41,42,45,48,50,51,52,53,70
Drama Pentas	37,45
Disiplin	87

F

Fiksyen	41,42
Futuristik	37

K

Karya	65,66,67,68,86,98
Kartun	20,23,26,29,30,31,40,44,57,58,59,65,66,68,69,78,91,99
Kartunis	20,30,31,44,57,58,59,65,66,68,78,99
Komedi	49,53,74
Komik	23,24,25,27,28,81

L

Lukis	20,21,22,23,24,28,29,30,31,32,44,58,59,78,79,80,81,92,98,99
Lukisan	23,29,78,81,98,99

P

Penyanyi	55,57,58,60,64,76
Pelakon	33,36,37,38,41,43,45,46,49,52,53,58,71,73,74,88,89,96,97,98
Pelukis	21,22,29,30,31,32,58,59
Poster	22,23,32,42,43,44,80

S

Sitkom	44,45,46,47,48,49
--------	-------------------

BIBLIOGRAFI

10.0 BIBLIOGRAFI

- Aidan, N. (n.d.). Bab_2_Sejarah_Lisan_Di_Malaysia.pptx. Scribd. Retrieved November 9, 2021, from <https://www.scribd.com/presentation/457335162/Bab-2-Sejarah-Lisan-Di-Malaysia-apptx>
- Apa itu facebook? - definisi dari techopedia - Audio - 2021. (n.d.). Icy Science. Retrieved November 10, 2021, from <https://ms.theastrologypage.com/facebook>
- Ayub, M. S. (2013). Pengenalan Dan Sejarah teater. pdfslide.net. Retrieved October 31, 2021, from <https://pdfslide.net/documents/pengenalan-dan-sejarah-teater.html>.
- A. (2018a, October 12). Jalil Hamid Rasa Terhina Ditawar RM1,500 Untuk Pegang Peranan Utama. Beautifulnara -Terkini Dan Sensasi | Beautifulnara -Terkini Dan Sensasi, Gosip, Berita, Informasi & Video Viral Selebriti Malaysia Tempatan. Retrieved November 11, 2021, from <https://beautifulnara.com/jalil-hamid-rasa-terhina-ditawar-rm1500-untukpegang-peranan-utama/comment-page-1/>
- Definisi Penyanyi. (2021). <https://facts-news.org>. Retrieved November 11, 2021, from <https://ms.facts-news.org/definisi-penyanyi>
- Dewan Basa dan Pustaka. Anugerah. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=anugerah>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Azan. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=azan>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Disiplin. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=disiplin>

- Dewan Bahasa dan Pustaka. Drama Pentas. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=drama%2Bpentas>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Futuristik. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=futuristik>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Karya. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=karya>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Kartun. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=kartun>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Kartunis. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=kartunis>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Komik. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=komik>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Lukisan. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=lukisan>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Panggung Wayang. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=panggung%2Bwayang>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Pelukis. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=pelukis>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Poster. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=poster>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Sitkom. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=sitkom>
- Dewan Bahasa dan Pustaka. Tokoh. (2017). Retrieved December 14, 2021, from <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=tokoh>

- Dollah, M. U. (2021, November 11). Perundingan Menulis Tesis dan Disertasi. Blogspot. Retrieved November 11, 2021, from <http://tesisndisertasi.blogspot.com/2015/09/bab-3prosedur-pengumpulan-data.html>
- Educalingo. (n.d.). Kartunis - Definisi Kartunis Dalam Kamus Melayu. KARTUNIS - Definisi kartunis dalam kamus Melayu. Retrieved October 31, 2021, from <https://educalingo.com/ms/dic-ms/kartunis>.
- Facebook - Meld je aan of registreer je. (n.d.). Facebook. Retrieved November 10, 2021, from https://www.facebook.com/unsupportedbrowser?_rdc=1&_rdr
- Hartono, T. (2021, November 3). Zoom Meeting: Definisi Hingga Cara Menggunakan Aplikasi Zoom. Blog Dewaweb. Retrieved November 9, 2021, from <https://www.dewaweb.com/blog/zoom-meeting/>
- Hayin, N. 'A. M. (2018, March 7). Kuasa Kartun. Harian Metro. Retrieved November 10, 2021, from <https://www.hmetro.com.my/nuansa/2018/03/319087/kuasa-kartun>.
- Jasmi, K. A. (2012, January). Metodologi Pengumpulan Data Dalam Penyelidikan Kualitatif. https://www.researchgate.net/publication/293097563_Metodologi_Pengumpulan_Data_dalam_Penyelidikan_Kualitatif. Retrieved November 11, 2021, from http://eprints.utm.my/id/eprint/41091/1/KamarulAzmiJasmi2012_MetodologiPengumpulan_DataPenyelidikanKualitatif.pdf.
- Naila, K. (2020, January 11). Pahit untuk ditelan! Ainul Aishah perjelas faktor utama wajahnya kurang muncul di kaca TV kini. Info Meecks. Retrieved November 11, 2021, from <https://meecks.com/2020/01/11/pahit-untuk-ditelan-ainul-aishah-perjelas-faktor-utama-wajahnya-kurang-muncul-di-kaca-tv-kini/>

- N.B.A. (2007). Staff View: Pendekatan Pelakon Dalam Lontaran Vokal Dan Ekspresi Wajah Watak Lakonan Monolog. Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS). Retrieved November 11, 2021, from <http://malrep.uum.edu.my/rep/Record/my.unimas.ir.6369/Details>
- Pelakon veteran “beralah” soal bayaran dengan artis muda. (2009, February 16). MStar. Retrieved November 11, 2021, from <https://www.mstar.com.my/spotlight/hiburan/2009/02/17/pelakon-veteran-beralah-soalbayaran-dengan-artis-muda>
- P.K.S.L. (2007). SEJARAH LISAN. Universiti Kebangsaan Malaysia. Retrieved November 20, 2021, from <http://www.ukm.my/sejarah/sejarahlisan/sejarahlisan.html>
- Rahim, A. (2017, July 5). PERKEMBANGAN DRAMA DI MALAYSIA. academia.edu. Retrieved November 11, 2021, from https://www.academia.edu/33787024/PERKEMBANGAN_DRAMA_DI_MALAYSIA
- Saidin, F. (2021, November 11). ARTIS LAMA PERLU CETUS KONTROVERSI DEMI POPULAR? Cerita Komuniti Oleh Reporter Berpengalaman. Retrieved November 11, 2021, from <https://kitareporters.com/hiburan/5xe7EPGb7r>
- Teater Malaysia: Retak Menunggu Belah? Getaran. (2021, February 6). Retrieved October 31, 2021, from <https://www.getaran.my/artikel/budaya/417/teater-malaysia-retak-menunggubela>
- 19 Malaysia updates. COVID. (n.d.). Retrieved December 14, 2021, from <https://covid-19.moh.gov.my/faqsop/faq-covid-19-kkm>

LAMPIRAN

- Adakah tuan melanjutkan pelajaran selepas tamat zaman persekolahan? i. Jika ya
- Dimanakah tuan melanjutkan pelajaran?
- Jurusan apa yang diambil oleh tuan?
- Berapa lama tempoh pengajian tersebut?
  - ii. Jika tidak
- Kerjaya apa yang tuan lakukan setelah tamat pengajian?

2.0) PENGALAMAN SEBELUM MENJADI ARTIS

a) Bolehkah tuan kongsikan pengalaman tuan sebelum tuan menceburkan diri di dalam industri seni?

- Apakah pekerjaan tuan sebelum menjadi artis?
- Apakah pengalaman yang diperolehi oleh tuan sepanjang berada di dalam industri seni?

b) Apakah perancangan tuan untuk masa hadapan dalam bidang lakonan?

- Adakah watak-watak lain yang menjadi impian tuan yang belum tercapai?

Antara kesemua bidang tersebut iaitu bidang lakonan, nyanyian, bidang seni lawak dan bidang kartunis, bidang yang manakah yang paling tuan minati dan memberi impak yang besar sepanjang tuan berada dalam industri seni ini?

SOALAN SPESIFIK/KHUSUS

6.0) PENGALAMAN AWAL

a) Bolehkah tuan ceritakan serba sedikit tentang pengalaman awal tuan sebagai seorang pelakon?

- ▣ **Lakonan** ○ Apakah drama/filem yang pertama dilakonan oleh tuan?– (tajuk) ○ Drama/ Filem tersebut menceritakan tentang apa?
  - Siapakah pelakon-pelakon yang terlibat? ○ Apakah watak tuan dalam drama/filem tersebut? ○ Siapakah pengarah untuk drama/filem tersebut? ○ Dimanakah lokasi-lokasi penggambaran tersebut dijalankan? ○ Bagaimanakah penerimaan masyarakat pada masa itu?
  - Apakah pengalaman tuan di set ketika melakonan watak-watak tersebut?
    - (Kru/Pelakon-pelakon lain)
    - Pada masa tersebut, sudah tentulah tuan merupakan pelakon baru. Jadi boleh kami tahu, adakah ada diantara pelakon-pelakon yang lebih berpengalaman membantu tuan pada ketika itu? ○ Berapakah bayaran yang diterima oleh tuan ketika itu?

7.0) Ujibakat

a) Adakah tuan terlibat dengan sesi ujibakat sebelum tuan mendapat watak pertama di dalam bidang lakonan? (jika ya) ▣ Apakah nama ujibakat tersebut?

- Siapa yang menjadi juri pada ujibakat tersebut?
- Bilakah ujibakat tersebut diadakan?

- Dimanakah ia diadakan?
- Bagaimanakah ujibakat tersebut dijalankan?
- Bagaimanakah suasana pada ketika itu?
- Apakah perasaan tuan pada masa itu?

8.0) FILEM YANG MENJADI FENOMENA

a) Apakah filem yang menjadi fenomena pada ketika itu?

- Apakah tajuk filem tersebut?
- Siapakah pelakon yang terlibat dengan filem tersebut?
- Apakah watak tuan dalam filem tersebut?
- Filem tersebut menceritakan tentang apa?
- Siapakah pengarah untuk filem tersebut?
- Di manakah lokasi penggambaran dijalankan?

9.0) DRAMA- DRAMA LAKONAN

a) Bolehkah tuan berkongsi tentang drama- drama lakonan tuan sepanjang tuan menceburi bidang seni ini?

- Jika tuan masih ingat, berapakah filem/drama yang tuan lakonkan?
- Boleh kami tahu, pada zaman dahulu adakah sudah wujud sistem 'rating' seperti sekarang?
- Jika ada, bagaimana sistem itu berfungsi?
- Apakah drama/filem yang mendapat sambutan yang hangat daripada masyarakat?
- Mengapa tuan rasa drama/filem tersebut mendapat perhatian masyarakat?
- Apakah drama yang memberi kesan kepada karier tuan?

10.0) KERJAYA AWAL SEBELUM MENJADI ARTIS/ MENCEBURI BIDANG SENI?

a) Antara bidang yang telah tuan ceburi, yang mana satu tuan rasa sangat dekat dengan diri tuan?

- Kenapa kerjaya tersebut menjadi pilihan tuan?
- Jika lakonan (apakah perbezaan bidang tersebut dengan bidang- bidang yang lain?)

i) Lakonan

- Bilakah tuan mula menceburkan diri dalam bidang lakonan?
- Bagaimanakah tuan boleh terlibat dalam bidang lakonan?
- Siapakah yang bertanggungjawab membawa diri tuan dalam lakonan?

b) Bolehkah tuan menceritakan serba sedikit pengalaman awal tuan menceburi bidang nyanyian?

- Apakah lagu pertama yang dinyanyikan oleh tuan?– **(Tajuk)** -
Apakah genre lagu tersebut?
- Pada tahun bilakah lagu tersebut dikeluarkan?
- Jika tuan tidak keberatan, boleh kami tahu lagu tersebut menceritakan tentang apa?
- Siapakah mencipta lirik lagu tersebut?
- Siapakah komposer pada lagu tersebut?
- Dimanakah lokasi lagu tersebut dirakamkan?
- Berapakah bayaran yang diterima pada ketika itu?
- Bagaimanakah penerimaan masyarakat pada masa itu?

c) Bagaimanakah tanggapan tuan mengenai bidang nyanyian?

- ☛ Pada pendapat tuan, adakah bidang nyanyian ini mempunyai pelbagai cabang?

d) Bolehkah tuan menceritakan serba sedikit pengalaman awal tuan menceburi bidang seni lawak?

- Apakah program lawak yang pertama yang diceburi oleh tuan?–
(Tajuk) ▪ Pada tahun bilakah program tersebut dijalankan?
- Siapakah yang menganjurkan program tersebut?
- Dimanakah lokasi program tersebut dirakamkan?
- Berapakah bayaran yang diterima pada ketika itu?
- Bagaimanakah penerimaan masyarakat pada masa itu?

e) Bolehkah tuan menceritakan serba sedikit pengalaman awal tuan menceburi bidang kartunis?

- Apakah karya- karya kartun yang dihasilkan oleh tuan?– (Tajuk) ➤
Pada tahun bilakah karya- karya tersebut dikeluarkan?
- Jika tuan tidak keberatan, boleh kami tahu karya tersebut menceritakan tentang apa?
- Siapakah yang bekerjasama dengan tuan untuk menghasilkan karya tersebut?
- Dimanakah lokasi karya tersebut dihasilkan?
- Berapakah bayaran yang diterima pada ketika itu?
- Bagaimanakah penerimaan masyarakat pada masa itu?

11.0) KENANGAN PAHIT

a) Boleh kami tahu, apakah pengalaman kenangan pahit tuan sepanjang bergelar anak seni?

- Apakah liku-liku kehidupan sebelum bergelar anak seni?
- Apakah pengalaman yang paling pahit kehidupan tuan yang tidak dilupakan?
  - Bagaimanakah tuan menghadapi situasi tersebut?
  - Siapakah yang banyak mendorong dan memberi semangat pada ketika itu?
- Adakah tuan mempunyai kenangan pahit bersama pelakon-pelakon yang tuan pernah bekerjasama?
  - Jika tidak keberatan, boleh tuan kongsi bersama kami?

- Apakah kenangan pahit bersama krew2 produksi yang tuan pernah berkerja?

12.0) KENANGAN MANIS

- a) **Apakah kenangan manis yang masih segar dalam ingatan tuan sehingga sekarang?**
  - Apakah kenangan manis bersama pelakon-pelakon sepanjang tuan berkerja?
    - Bolehkah tuan kongsikan kenangan manis tersebut?
  - Adakah tuan mempunyai kenangan manis bersama krew2 produksi sepanjang manjadi anak seni ini? (jika ada kongsikan)

13.0) ANUGERAH/ PENGIKTIRAFAN

- a) **Apakah anugerah yang pernah tuan perolehi sepanjang menceburi bidang lakonan dan komedi?**
  - Berapa banyak anugerah yang tuan perolehi?
  - Apakah kategori anugerah yang tuan peroleh itu?
  - Pada tahun bilakah tuan memperolehi anugerah tersebut?
  - Yang manakah anugerah yang paling memberi impak dalam diri tuan?
    - Mengapakah tuan rasa anugerah tersebut telah memberi impak di dalam diri tuan?
- b) **Apakah anugerah yang pernah tuan perolehi sepanjang menceburi bidang nyanyian?**
  - Berapa banyak anugerah yang tuan perolehi?
  - Apakah kategori anugerah yang tuan peroleh itu?
  - Pada tahun bilakah tuan memperolehi anugerah tersebut?
  - Yang manakah anugerah yang paling memberi impak dalam diri tuan?
    - Mengapakah tuan rasa anugerah tersebut telah memberi impak di dalam diri tuan?

c) Apakah anugerah yang pernah tuan perolehi sepanjang menceburi bidang lukisan dan kartunis?

- Berapa banyak anugerah yang tuan perolehi?
- Apakah kategori anugerah yang tuan peroleh itu?
- Pada tahun bilakah tuan memperoleh anugerah tersebut?
- Yang manakah anugerah yang paling memberi impak dalam diri tuan?
  - Mengapakah tuan rasa anugerah tersebut telah memberi impak di dalam diri tuan?

14.0) PERKEMBANGAN

a) Apakah perkembangan kehidupan tuan sekarang?

- Seperti yang kita tahu, negara kita sedang menghadapi satu pandemic iaitu COVID-19. Oleh itu, adakah kehidupan tuan juga turut terjejas?

d) Adakah tuan juga menceburkan diri dalam bidang lain selain bidang seni?

- Jika ya
- Selain berlakon, apakah punca rezeki puan yang bukan melibatkan dunia seni?
- Boleh kami tahu, macam mana tercetusnya idea itu?
- Kenapa memilih bisnes itu? **(Jika bisnes)** ■ Siapakah rakan kongsi tuan?
- Sejauh manakah bisnes itu membantu dalam kehidupan?
- Adakah bisnes tuan itu terkesan kerana pandemik covid-19 yang kita hadapi sekarang?
- Bagaimanakah tuan mengatasi masalah tersebut?
- Jika tidak, apakah perancangan tuan untuk masa hadapan?

15.0) GELARAN (JIKA ADA)

a) Adakah tuan pernah ditawarkan untuk menerima sebarang gelaran sepanjang karier puan sebagai seorang artis?

- Apakah nama gelaran tersebut?
- Siapakah yang menganugerahkan gelaran tersebut kepada tuan?
- Pada tahun bilakah tuan mendapat penganugerahan gelaran tersebut?
- Apakah faktor tuan mendapat penganugerahan tersebut?

b) Adakah tuan menerima sebarang pengiktirafan daripada mana-mana pihak?

16.0) SUMBANGAN

a) Sepanjang tuan menjadi anak seni, apakah sumbangan tuan di dalam industri seni ini?

- Kepada rakan- rakan artis?
- Kepada NGO dan lain- lain?

17.0) HARAPAN

■ **Akhir kata untuk menutup sesi temu ramah kita pada kali ini, apakah harapan tuan kepada industri seni dan apakah nasihat tuan kepada anak- anak seni yang masih lagi baru menceburi bidang seni ini?**

11.3 DIARI PENYELIDIKAN

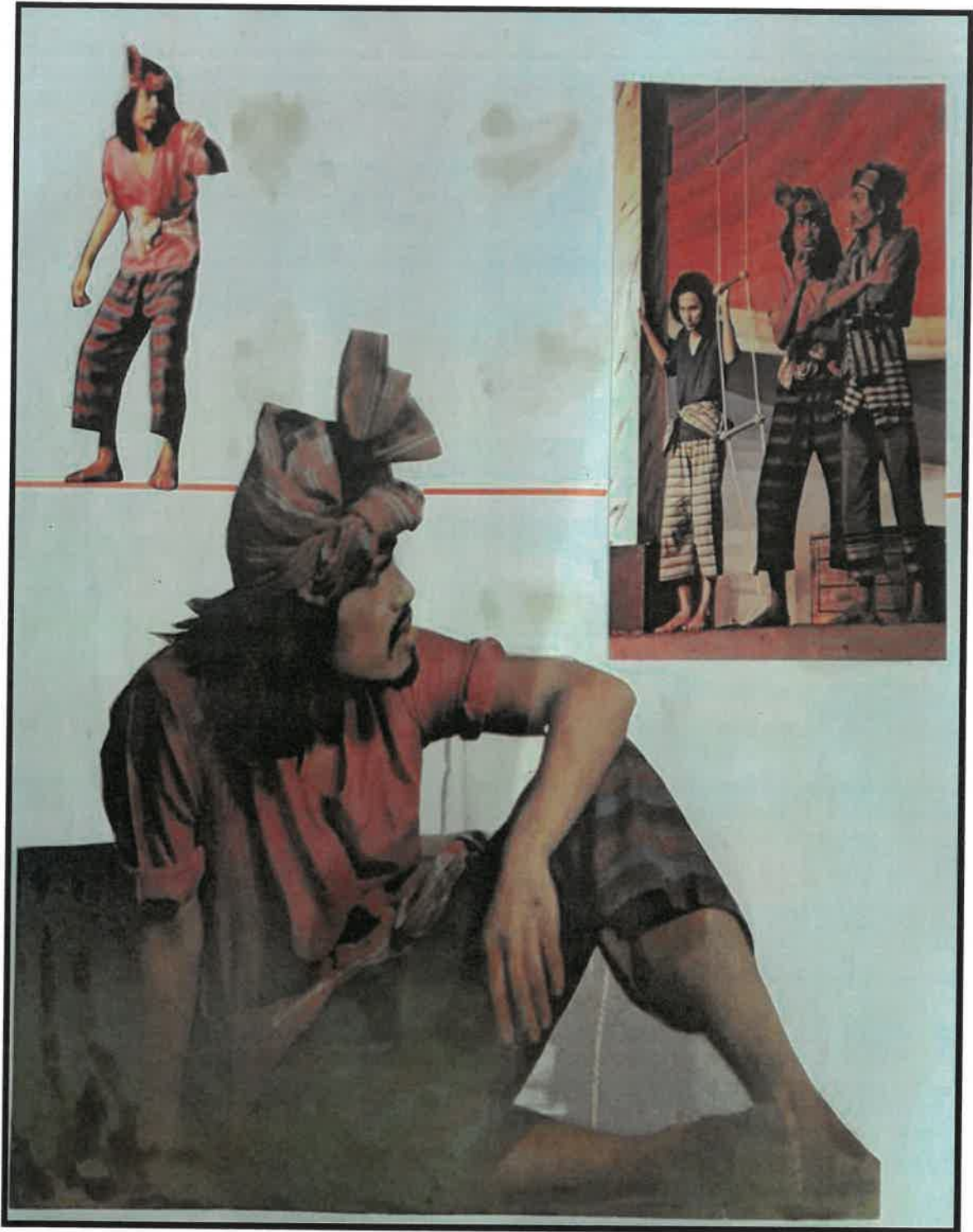
Tarikh	Masa / Lokasi	Tindakan
10 Oktober 2021	2:15 pm / Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin memberikan keterangan mengenai topik tugas kami iaitu sejarah lisan. • Sesi pencarian tokoh telah dimulakan pada hari tersebut. • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin menerangkan dengan lebih terperinci tentang tugas kami di Google Meet.
13 Oktober 2021	9:35 am / Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin memberikan templat proposal kepada kami sebagai rujukan.
16 Oktober 2021	9:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Kami membuat pencarian tokoh di platform Google tentang tema yang diberikan.
17 Oktober 2021	8:00 am / Dewan Karyawan 1	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin menerangkan dengan lebih terperinci dan mendalam tentang tugas kami secara bersemuka.
18 Oktober 2021	8:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Kami memulakan tugas proposal dengan menulis kertas kajian, pendahuluan dan latar belakang kajian.
19 Oktober 2021	3:19 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Kami menghubungi tokoh Abdul Rahim bin Muda (Imuda) dan menyatakan hasrat kami

		<p>untuk menemu ramah beliau sebagai tokoh kajian kami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kami menerangkan serba sedikit tentang skop tugas kami kepada beliau.
21 Oktober 2021	9:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Kami menyiapkan permasalahan kajian dan objektif kajian yang diperlukan dalam proposal.
24 Oktober 2021	9:00 / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Kami menyiapkan persoalan kajian beserta kepentingan dan sumbangan kajian.
27 Oktober 2021	2:45 pm / Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin memberikan bahan iaitu skrip pembukaan dan penutup beserta surat perjanjian mengenai projek sejarah lisan.
30 Oktober 2021	2:40 pm / Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Tokoh kajian bersetuju untuk ditemu ramah oleh pihak kami. • Kami menetapkan tarikh dan medium yang akan digunakan untuk menemu ramah tokoh kajian
31 Oktober 2021	2:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara 9:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin membuat sesi perbincangan di platform Google Meet. • Kami menyiapkan tinjauan literatur yang terdapat dalam proposal.
3	4:44 pm / Kolej	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin

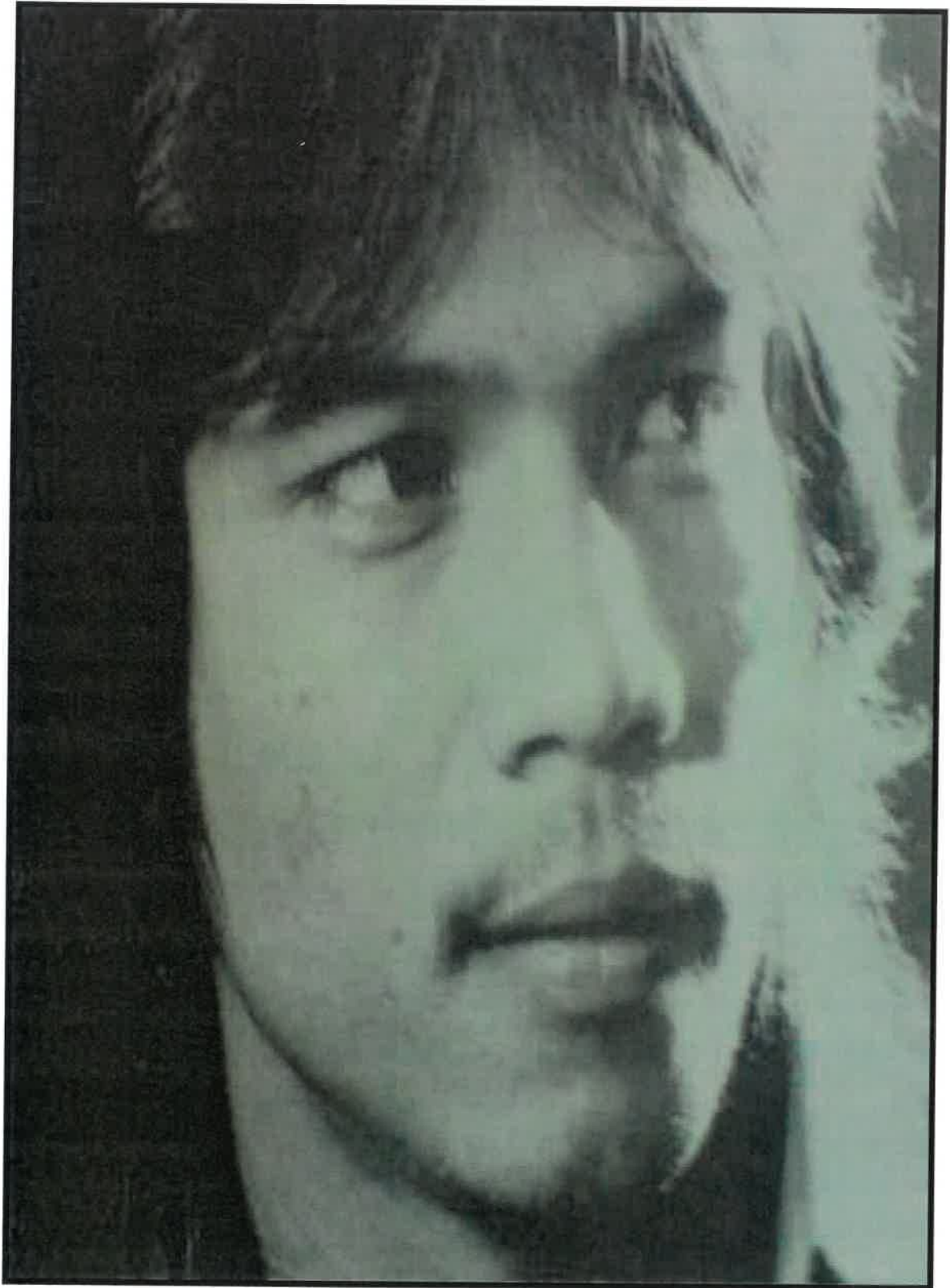
November 2021	Kediaman Mutiara	menangguhkan tarikh untuk menghantar tugas proposal dan soalan soal selidik.
7 November 2021	9:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> Kami menyiapkan metodologi yang dikehendaki dalam proposal dan merangka soalan temubual.
10 November 2021	8:27 am / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin menghantar keperluan transkrip dan dokumentasi laporan akhir di Telegram.
14 November 2021	8:00 am / Kolej Kediaman Mutiara 4:00 pm / Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> Kami menyiapkan proposal iaitu carta gantt projek dan kesimpulan. Kami menghantar proposal sejarah lisan di platform Ufuture.
18 November 2021	5:00 pm / Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> Kami menghantar soalan soal selidik di platform Ufuture.
26 November	3:10 pm / Google Meet	<ul style="list-style-type: none"> Sesi temu ramah bersama tokoh dijalankan selama 2 jam.
30 November 2021	9:00 pm / Kolej Kediaman Mutiara	<ul style="list-style-type: none"> Kami menyiapkan penghasilan transkrip.
2 Disember 2021	11:52 am / Telegram	<ul style="list-style-type: none"> Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin menghantar templat penulisan artikel di platform Telegram.

12 Disember 2021	1:17 pm / Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin memberikan masa untuk kami menyiapkan transkrip.
15 Disember 2021	8:00 am / Dewan Karyawan 1	<ul style="list-style-type: none"> • Kami berbincang dengan Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin serba sedikit tentang tugas transkrip yang masih belum lengkap.
22 Disember 2021	2:00 pm / Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Kami menghantar transkrip di platform Ufuture.

11.4 GAMBAR, HASIL KARYA SENI DAN BAHAN- BAHAN LAIN YANG BERKAITAN

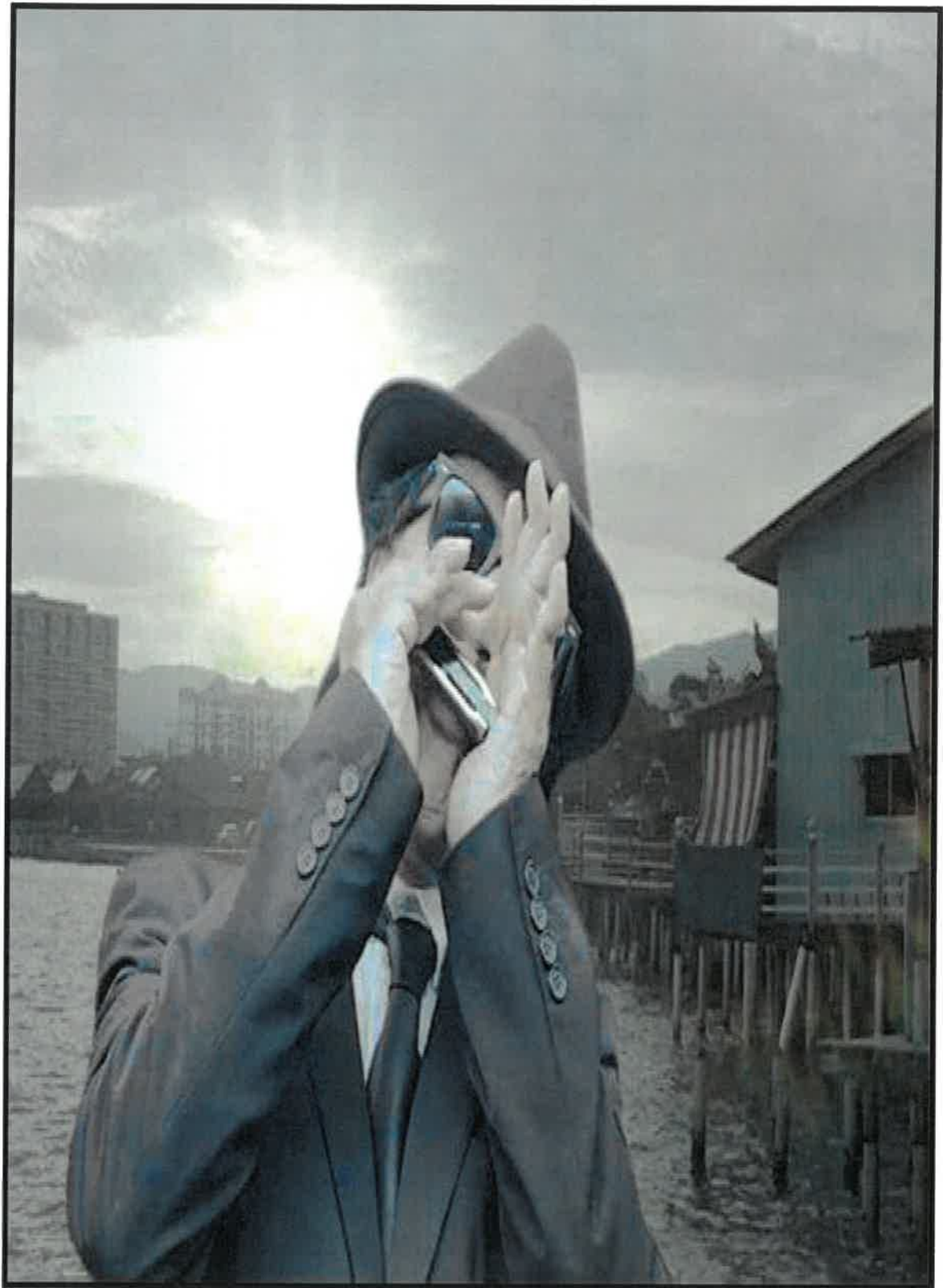

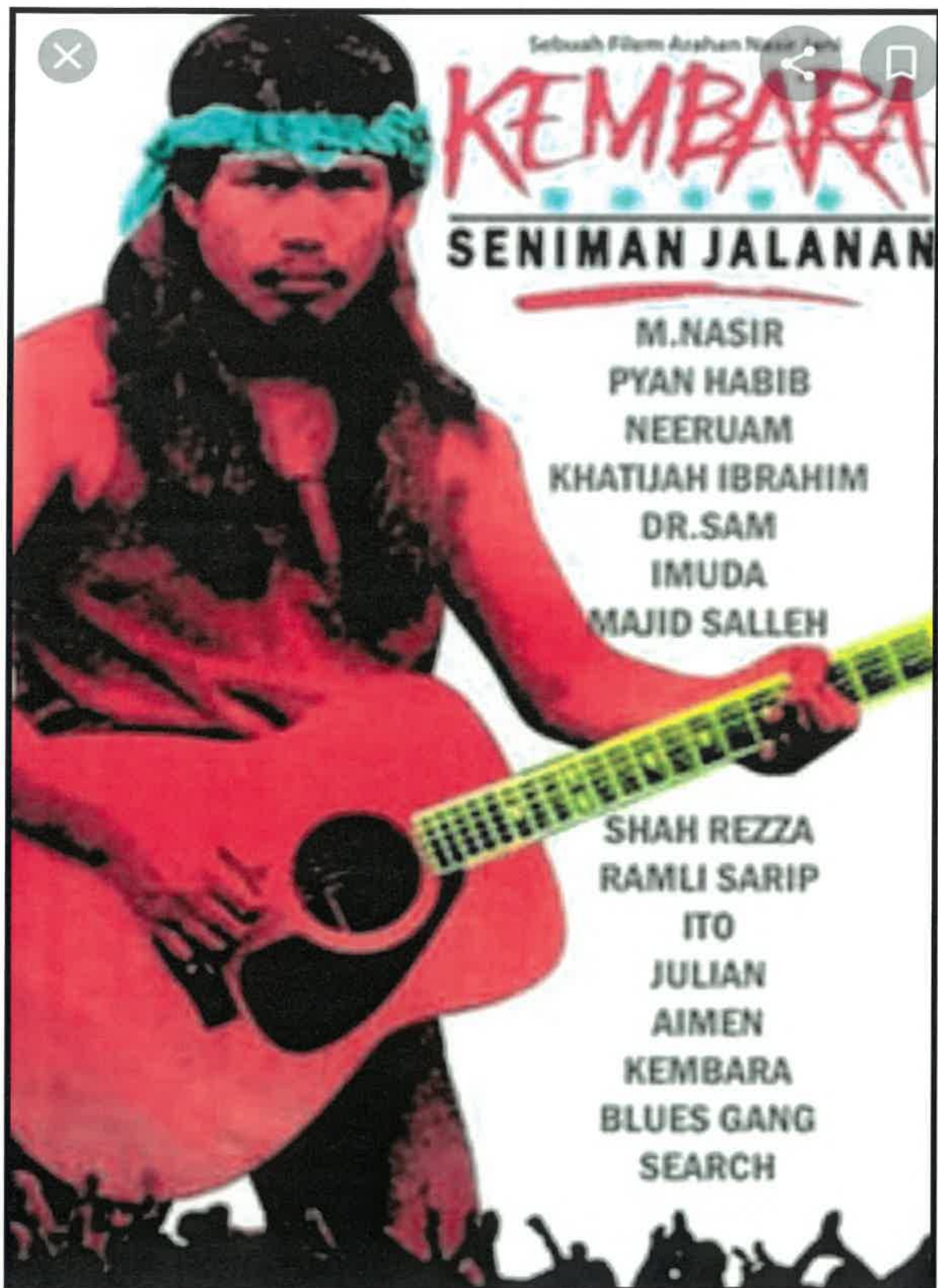

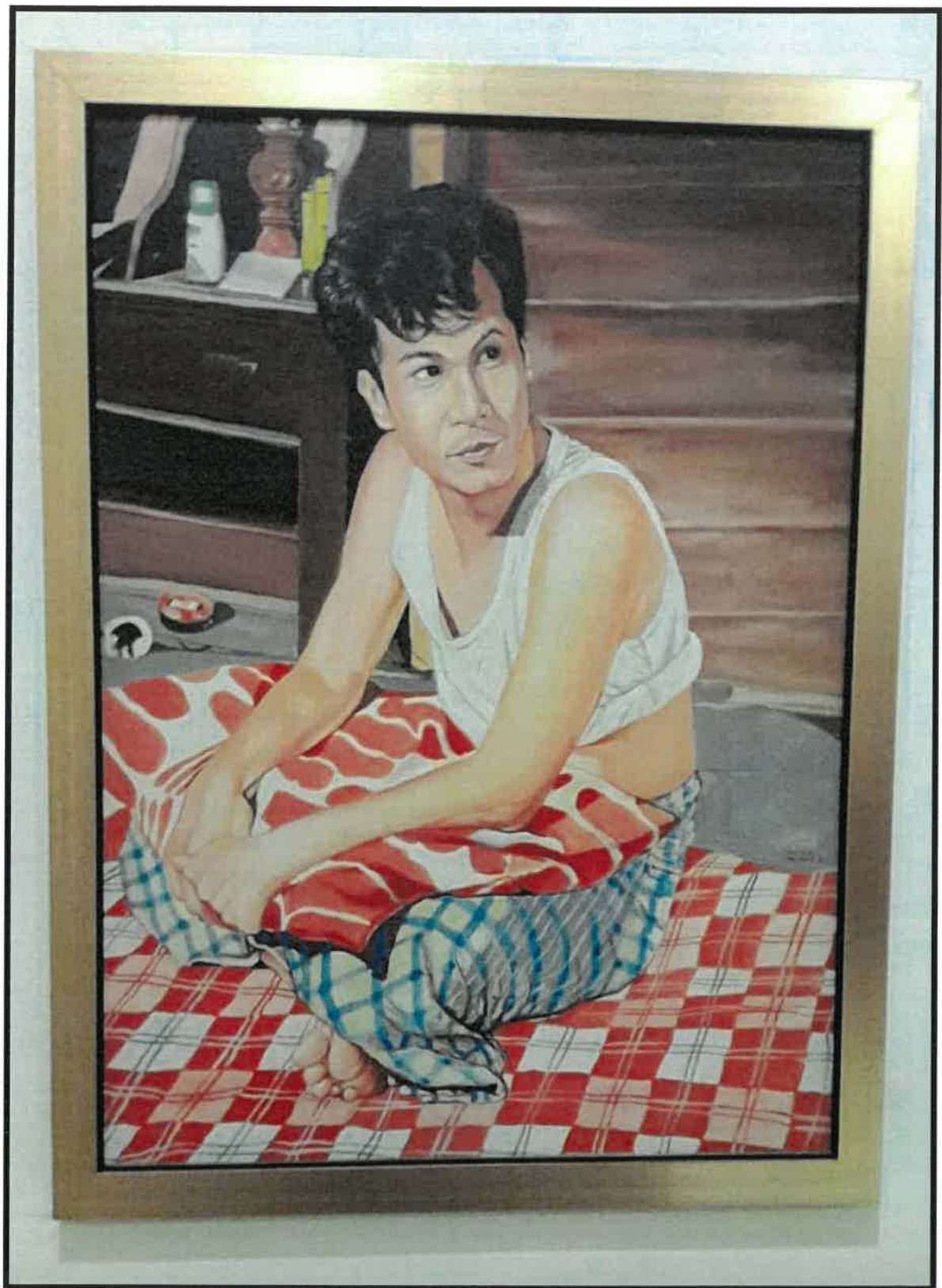

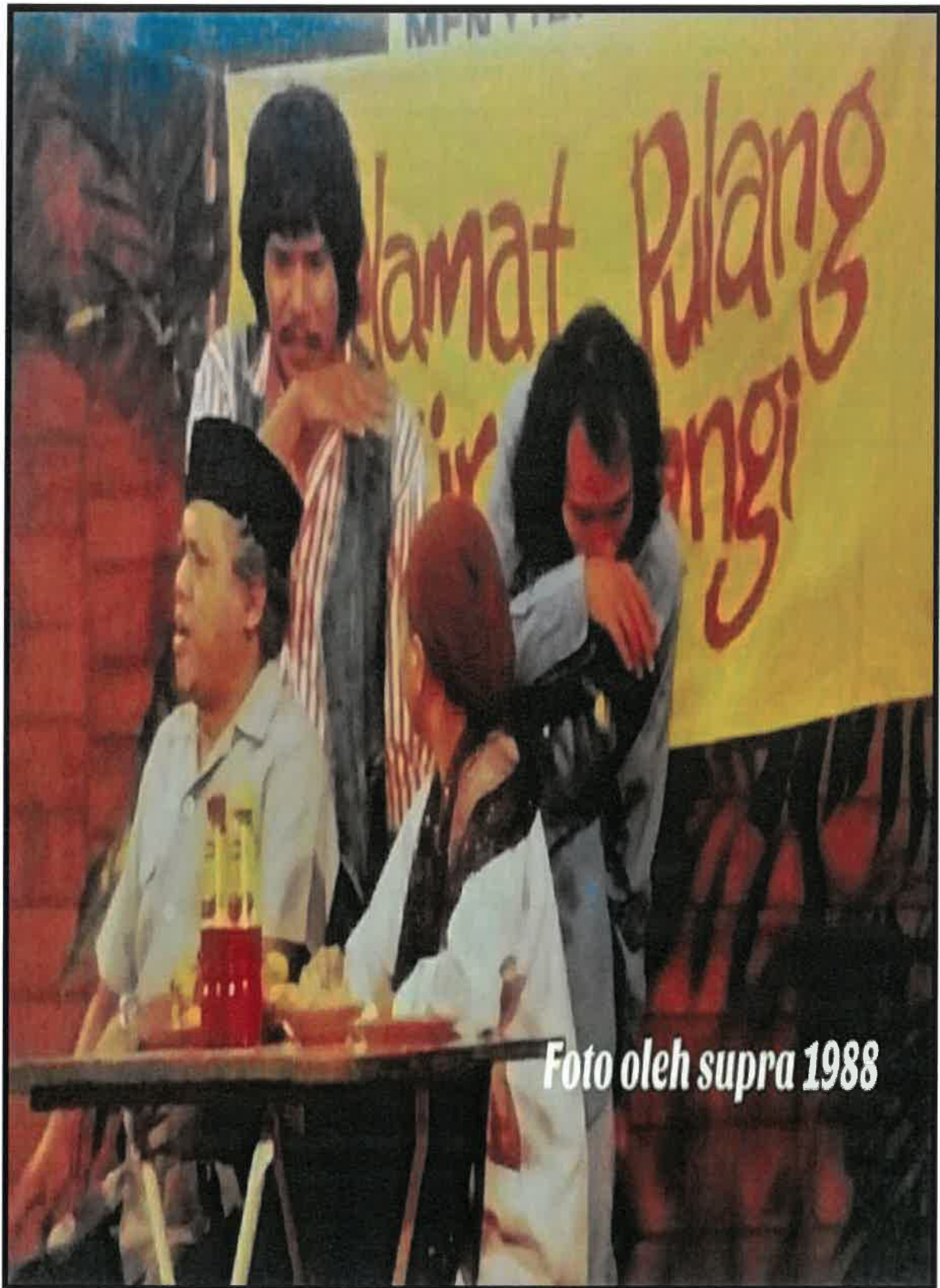

Foto oleh supra 1988

astro originals

"ALAM PAK DIN" (BAHAGIAN 3)

KAMPONG PISANG

BEKSI-SIKI

9.00 MALAM INI

astro
CITRA

astro
GO

Radio rasmi :
sinar

KOLEKSI KARTUN DEWAN PELAJAR

IMUDA

MEMPERSEMBAHKAN PEHAMPILAN ISTIMEWA
"DI & PI" "ABOL BATU"

ORIGINAL CAST

2 + 1

32ND ANNIVERSARY
1989 - 2021

Inudaart *27* *Lowell* *Neil* *John*

THANK YOU FOR THE MEMORIES

KINERJA FILM PRODUKSI

Janda Meletup

Kemali Hadid
Tanjung Ketewel
Lu Caya-Gua...
Meletup!

Disutradai Oleh
A. R. BADJI

SINOPSIS
SALEH YACOB
HUSNI KASHID
P. M. HASSAN

Dipersembahkan Oleh: **SWARTON** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

JULIA RAIS **NOOR KIMALASARI**
MUSTAPHA KAMAL

ZULA EDORA

Disutradai Oleh: **MUSTAFA KAMAL**
SINOPSIS: **SALEH YACOB**
HUSNI KASHID
P. M. HASSAN

Dipersembahkan Oleh: **SWARTON** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

AZMIL JULIE FARDAH SUSAN LANKESTER AZMI MOHAMMED

MEKANIK

KERJASAMA: **AMAZA YASRIAN** YASRIAN YASRIAN: **CAPT. BUCH** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

ANAK SARAWAK

AHMAD YATIM

Disutradai Oleh: **MIMAN TARMASBEGAR** **MUSUF MAJUM**
SINOPSIS: **SALEH YACOB**
HUSNI KASHID
P. M. HASSAN

Dipersembahkan Oleh: **SWARTON** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

JAMIL ABDULLAH TUAN

ERMA FATIMA **MUSTAPHA MAAROF**

Disutradai Oleh: **MUSTAFA KAMAL**
SINOPSIS: **SALEH YACOB**
HUSNI KASHID
P. M. HASSAN

Dipersembahkan Oleh: **SWARTON** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

DATO' JINS SHAMSUDIN
FAUZIAH AHMAD DAUD

Memory

Disutradai Oleh: **MUSTAFA KAMAL**
SINOPSIS: **SALEH YACOB**
HUSNI KASHID
P. M. HASSAN

Dipersembahkan Oleh: **SWARTON** BERKESAN SUTRAN: **ALICAP** YASRIAN MELAYU: **SHARIT**
TERBUKA BUKU: **CHAI Z. LONNAN** PENGANTARAN: **ALICAP**
Sampul: **RAJA CHAI** Program: **Produksi: AND WIKAT**
Penerbit: **Z. LONNAN** Penulis: **P. M. HASSAN**

